

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
ДВНЗ «УжНУ», ректор

_____ проф. Володимир СМОЛАНКА

_____ 2022 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

для вступників на навчання для здобуття ОС магістр за спеціальністю
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(на основі здобутого здобутого освітнього ступеня “бакалавр”, освітнього
ступеня “магістр”, освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст”)

РОЗРОБЛЕНО

Фаховою атестаційною комісією з
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Голова комісії - проф., д.і.н. Бевзюк Є.В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування для вступників на навчання для здобуття
ОС магістр за спеціальністю

291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(на основі здобутого здобутого освітнього ступеня «бакалавр», «магістр»
(освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Програма складена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Прийом абітурієнтів, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень (ОКР) бакалавр, для здобуття ОКР «спеціаліст», «магістр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» проводиться за результатами фахових вступних випробувань з наступних дисциплін: «Країнознавство», «Теорія міжнародних відносин», «Міжнародні відносини та світова політика», «Дипломатична та консульська служба», «Зовнішня політика України». Вони відбуваються у формі (на вибір) письмового контролю, письмового тестування, опитування в усній формі.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань і практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОКР бакалавр за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та іншими спеціальностями ОКР «Бакалавр», а також виявлення схильності до ведення науково-дослідницької та пошуково-аналітичної роботи для визначення здатності вступників засвоювати відповідні фахові навчальні програми.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін передбачених навчальним планом для підготовки за ОКР бакалавр за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» або інших спеціальностей ОКР «Бакалавр» абітурієнти повинні мати базову вищу освіту та здібності до оволодіння знаннями, вміннями і навичками в галузі 29 «Міжнародні відносини». Обов'язковою умовою також є вільне володіння державною мовою.

Учасник вступних випробувань повинен:

Знати: принципи, цілі, функції та процес аналізу сучасних міжнародних відносин; методи та засоби, які застосовуються в процесі країнознавчих досліджень; ключові поняття, основні дефініції та категоріальний апарат, що використовується в теорії дослідження міжнародних відносин; поняття, суб'єкти, рівні міжнародних відносин; механізми міжнародного співробітництва; політичні, економічні, адміністративні, соціальні і правові проблеми країн на політичній карті світу;

Уміти: використовувати здобуті знання з проблем міжнародних відносин; працювати з європейськими нормативно-правовими актами та міжнародними договорами, іншими документами, які визначали зовнішньополітичні концепції країн Європи, а також тлумачити їх відповідно до конкретних ситуацій міжнародного життя та геополітичної реальності, що склалася на зламі тисячоліть; оцінювати сучасні політичні події у розрізі основних геополітичних процесів та розвитку сучасних міжнародних відносин в Європі; підбирати необхідний практичний і теоретичний фактичний матеріал для характеристики дипломатичної діяльності країн світу; трактувати основні думки історії дипломатії; пояснити суть методів дипломатичної діяльності країни; використовувати на практиці передові ідеї провідних дипломатичних діячів як вітчизняної так і зарубіжної дипломатії; пояснити та науково обґрунтувати загальні та універсальні взаємозв'язки та взаємовідносини між країнами в процесі дипломатичної діяльності для запобігання військових дій протягом історичного розвитку світової спільноти.

Характеристика змісту програми.

Програма вступних випробувань складена на підставі дисциплін циклу професійної підготовки бакалавра з міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра та має синтетичний характер і інтегрує знання відповідно до професійних вмінь і набутих практичних навичок з проблем міжнародних відносин, світової політики та країнознавства.

Для вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень магістра на основі базової та повної вищої освіти конкурсний бал обчислюється як сума результату фахового випробування та єдиного вступного іспиту з іноземної мови (ЗНО). Порядок проведення фахового випробування та екзамену з іноземної мови – тестування, результати якого оцінюються окремо за шкалою від 100 до 200 балів.

Перелік показників конкурсного відбору, строки та порядок проведення фахових випробувань визначаються правилами прийому до ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Прийом абітурієнтів, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень (ОКР) бакалавр, для здобуття ОКР «магістр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» проводиться за результатами фахових вступних випробувань з наступних дисциплін: «Країнознавство», «Теорія міжнародних відносин», «Міжнародні відносини та світова політика», «Дипломатична та консульська служба», «Зовнішня політика України».

Навчальна дисципліна «Країнознавство» займає найважливіше місце серед країнознавчих дисциплін. Курс даної дисципліни дасть студентам можливість набути або поглибити знання з географії, політичної географії, економічної географії, історії окремих країн, та дізнатись про сучасний державний устрій країн світу.

Країнознавство — це фундаментальна комплексна дисципліна, яка вивчає соціально-економічні, соціокультурні, політичні та правові особливості окремих регіонів і країн світу. Вивчення курсу передбачає опанування значним масивом фактичних відомостей про країни світу, їх географічне розташування, адміністративний та політичний устрій, економіку тощо. Знання з курсу країнознавства є необхідною умовою для набуття професійних знань з міжнародного права, міжнародної економіки та міжнародних відносин у подальшому, підвищує загальну, політичну та правову культуру студентів.

Мета даного курсу – дати студентам всебічну оцінку сучасних держав різних регіонів (Західна, Північна, Центральна, Східна, Південна Європа; Північна Америка; Південна Америка; Африка; Азія: Близький Схід, Середній Схід, Південно-Східна, Південно-Західна), а саме: географічного положення, етапів їх історичного розвитку, сучасної форми державного правління і територіального устрою, економіки; сформувати у студентів теоретичні знання і практичні навички у сфері знань про країни та регіони світу, що передбачає ознайомлення з різноманітними даними щодо природи, населення, господарства, культури та соціально-політичної організації окремих держав і регіонів світу.

Досягненню цієї мети підпорядковані такі **завдання**:

- 1) дати політико-географічну класифікацію регіонів і країн світу;
- 2) визначити специфіку геополітичного становища окремих держав і регіонів світу;
- 3) проаналізувати особливості економічного розвитку регіонів і держав світу;
- 4) дати характеристику політичного устрою країн світу;
- 5) охарактеризувати специфіку та тенденції розвитку правових систем різних країн світу.

- засвоєння студентами загальних відомостей про країну, основні історичні віхи її становлення і розвитку;
- глибоке розуміння характерних рис державно-політичного устрою країни;
- усвідомлення логіки зовнішньої політики кожної держави і її вплив на розвиток міжнародних відносин;
- закріплення навичок студентів систематизувати та узагальнювати одержувану інформацію про країни світу, самостійно аналізувати події та робити висновки на основі картографічного матеріалу, публікацій в засобах масової інформації, матеріалів Інтернету;
- оволодіти термінологією, основними методами, що використовується при країнознавчих дослідженнях.

Предмет країнознавчого дослідження становлять:

- 1) загальні відомості про регіони світу та окремі держави, що їх утворюють (розташування, площа, етнічний та національний склад населення, панівні релігії, геополітичне становище у світі);
- 2) короткі історичні відомості про відповідні регіони та країни;
- 3) загальна характеристика економіки регіонів і країн світу (загальний економічний потенціал, розвиток галузей економіки, зовнішньоекономічні зв'язки, соціальні проблеми);
- 4) загальна характеристика політичного устрою держав (форма правління, форма адміністративно-територіального устрою, політичний режим та ін.);
- 5) основні дані про правову систему країн регіону.

У результаті вивчення курсу “Країнознавство” студенти повинні:

знати: критерії класифікації країн і регіонів світу; головні фактори, що впливають на рівень розвитку економіки держави; основні етапи історії розвитку країн і регіонів світу; основні елементи соціально-економічної карти світу; основні елементи політико-правової карти світу;

уміти: визначати особливості економічного розвитку країни чи регіону світу; оцінювати геополітичне становище країни чи регіону у світі; характеризувати елементи політичної та правової системи країн і регіонів світу; аналізувати взаємозв'язок економічних, політико-правових і культурних факторів у розвитку держав і регіонів світу.

Тема 1. Країнознавство як наука. Об'єкт, предмет, методи та джерельна база країнознавчих досліджень.

Сутність країнознавства як науки. Країна як об'єкт країнознавчих досліджень, феномен складного географічного, історичного, соціально-політичного,

суспільно-економічного, культурно-етнографічного організму, міжнародних відносин. Спорідненість та відмінність понять: країна, держава, суспільство.

Розмаїтість підходів до країнознавства. Описове та інформаційно-довідкове, проблемно-прогностичне країнознавство. Розвиток країнознавства в середовищі географії, історії, мовознавства, українознавства, політології, геополітики, юридичних, соціально-економічних дисциплін та інших наук. Основні періоди становлення та розвитку країнознавства. Сучасні школи країнознавчих досліджень. Принципи країнознавства. Загальнонаукові та особливі методи досліджень (описовий, системний, порівняльний, історичний, статистичний, картографічний, соціологічні методи, метод прогнозування та інші).

Джерельна база країнознавчих досліджень: нормативно-правові документи, наукові монографії, статті, публіцистика, підручники, посібники, енциклопедії, довідники, словники, статистичні збірники, матеріали наукових конференцій, повідомлення ЗМІ, комп'ютерні бази даних та ін. Основні проблеми країнознавства. Країнознавство та міжнародні відносини.

Тема 2. Політична карта світу. Сучасні типологічні схеми країн світу. Регіоналізація країн Європи: історико-географічні, суспільно-політичні, соціально-економічні особливості та основні віхи історичного розвитку.

Сучасні типологічні схеми країн світу. Регіоналізація країн Європи: історико-географічні, суспільно-політичні, соціально-економічні особливості та основні віхи історичного розвитку. Зміст поняття "політична карта світу". Етапи формування політичної карти світу. Динаміка чисельності незалежних країн світу у ХХ столітті. Вплив геополітики та геостратегії провідних країн світу на формування сучасної політичної карти світу та визначенні прогнозів щодо нових державних утворень у першій половині ХХІ століття. Сутність класифікації, типології та регіоналізації країн світу. Складність та суперечності типології країн світу за соціально-економічними, політологічними та системними критеріями. Сучасні типологічні схеми країн світу. Територіальна організація суспільства і регіональна політика. Географічний та політологічний підходи до регіоналізації світового політичного простору. Схеми регіоналізації країн світу. Регіоналізація країн Європи. Основні віхи становлення і розвитку країн: Північної, Західної, Центральної, Південної, Східної Європи. Історико-географічні регіони та найважливіші політико-географічні утворення країн Європи. Перспективи розвитку країн Європи у ХХІ столітті.

Тема 3. Країнознавча характеристика України.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення,

густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 4. Країнознавча характеристика Західної Європи: Великобританія (Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії). Німеччина (ФРН). Франція (Французька Республіка).

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 5. Центральна Європа: Австрія, Швейцарія.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 6. Країни Бенілюксу (Бельгія, Нідерланди, Люксембург). “Карликові держави” (Монако, Ліхтенштейн, Ватикан)

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 7. Країнознавча характеристика Північної Європи: Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 8. Країнознавча характеристика Південної Європи: Італія, Іспанія, Греція, Португалія.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 9. Країнознавча характеристика Східної Європи. Польща, Угорщина

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 10. Країнознавча характеристика Чеської Республіки. Словацька Республіка.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення,

густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 11. Країнознавча характеристика Румунії. Республіка Болгарія.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 12. Країни колишньої Югославії: Словенія, Хорватія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Сербія, Чорногорія.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 13. Країнознавча характеристика країн СНД: Російська Федерація, Білорусь.

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші

рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 14. Країнознавча характеристика країн СНД: Казахстан, Узбекистан, Киргизстан, Туркменістан, Таджикистан

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Тема 15. Країнознавча характеристика країн : Азербайджан, Вірменія, Грузія

Загальні відомості про країну: офіційна назва, державні свята, проголошення незалежності, рік прийняття Конституції, дані щодо участі у світових та регіональних міжнародних організаціях. Географічні дані: територія, населення, густота населення, столиця, найбільші міста. Фізико-географічні дані. Історичні розвиток державності. Форма держави. Глава держави, його повноваження. Законодавча влада та її повноваження. Виконавча влада. Інші дані: грошова одиниця, офіційна мова, релігія, господарство, земельні ресурси, найважливіші рослинні культури, тваринництво, корисні копалини, переробна промисловість, шляхи сполучення, торгівля – експорт, імпорт, найважливіші партнери.

Орієнтовний перелік питань з дисципліни “Країнознавство”

- 1.Що вивчає країнознавство як наука?
- 2.Чому сприяють проблемні дослідження у країнознавстві?
- 3.Що є об'єктом вивчення країнознавства?
4. Визначте предмет країнознавства.
5. Що означає системна універсальність предмету країнознавства?
6. Що може виступати конкретними об'єктами дослідження країнознавства?
7. Схарактеризуйте теорію географічного детермінізму.
8. Що вам відомо про наукову течію енвайронменталізму?
9. Представником якої течії був Е. Гантингтон? У чому її особливості?
10. Які особливості так званої організаційної теорії Ф. Ратцеля і Р. Челлена?
11. Назвіть основні положення функціональної теорії держави Р. Гартшорна.
12. У чому сутність теорії "держави-контейнера"?
- 13.Що таке мондіалізм?

14. Назвіть основних провідників атлантизму.
15. Чому українські національні інтереси найбільш зачіпає геополітична течія євразійства?
16. Яка різниця між законами і закономірностями?
17. Що таке принципи науки?
18. Схарактеризуйте основні закономірності у країнознавстві.
19. Чому невпинно зростає кількість країн на політичній карті світу?
20. Поміркуйте і назвіть головні причини розпаду імперій.
21. Які суперечності закладені у принципах міждержавних відносин у наш час?
22. Що таке держава і чим вона відрізняється від країни?
23. Скільки незалежних держав на Землі?
24. Дайте характеристику складових території, яка належить державі.
25. Які типи залежних територій і країн вам відомі?
26. Що таке монархія? Назвіть приклади монархій.
27. Що таке республіка?
28. Чим відрізняються унітарні і федеративні держави?
29. Які етапи можна виділити у формуванні політичної карти світу? Перелічіть їх. Дайте коротку характеристику кожного етапу.
30. Знайдіть на політичній карті світу країни, які утворилися після розпаду СРСР, Югославії і Чехословаччини.
31. Які тенденції, на вашу думку, спостерігаються у формуванні політичної карти світу на початку XXI ст.?
32. Яка ознака для типології країн є основною?
33. Назвіть групи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
34. Які ще ознаки використовуються в типології країн?
35. Скільки міжнародних організацій налічується нині у світі?
36. Назвіть найбільші глобальні міжнародні утворення.
37. Розкажіть про найвідоміші регіональні міжнародні організації.
38. Яка міжнародна організація і чому є найвідомішою і найавторитетнішою у світі?
39. Що вам відомо про функції, які виконують Генеральна Асамблея і Рада Безпеки ООН?
40. Назвіть спеціалізовані організації ООН.
41. Чому так багато країн світу хотіли б стати членами ЄС і НАТО, але немає бажаючих вступити до СНД?
42. Що таке геополітика і геостратегія?
43. Як впливають географічні чинники на долю країн і народів?
44. Що, на вашу думку, означає вислів Наполеона: "Географія — це доля"?
45. Як ви поясните вислів Бісмарка: "Народ, який не хоче годувати власну армію, годуватиме чужу"?
46. Дайте визначення поняття "географічне положення країни".
47. Які основні властивості географічного положення вам відомі?
48. Що таке політико-географічне положення держави?
49. Виділіть складові політико-географічного положення.

50. Дайте оцінку економіко-географічної складової в оцінці політико-географічного положення.
51. Як поділяється політико-географічне положення в просторово-територіальному сенсі?
52. Що таке територія?
53. Дайте визначення території держави.
54. Які найважливіші особливості території з погляду міжнародного права?
55. Назвіть основні просторові властивості території.
56. З яких частин складається державний простір?
57. Що таке акваторія держави?
58. Що належить до повітряного простору держави?
59. Охарактеризуйте виключні економічні зони.
60. Як і для чого формуються офшорні території?
61. Що таке державний кордон?
62. Як встановлювалися кордони між державами в минулому?
63. Що таке делімітація та демаркація кордонів?
64. Які є класифікації кордонів?
65. На яких засадах ґрунтується проведення кордонів?
66. Як поділяються кордони за генезою їх формування?
67. Які функції виконують кордони?
68. З якою метою створюється адміністративно-територіальний поділ країн?
69. Чим зумовлені особливості адміністративно-територіального устрою тієї чи іншої держави?
70. Які органи управління розміщуються на найнижчому ієрархічному рівні? Які функції вони виконують?
71. Чим займаються територіальні органи державної влади?
72. У чому різниця внутрішнього територіального поділу держави у федеративних і унітарних країнах?
73. Яке значення столиці країни?
74. Як поділяють столиці за походженням?
75. Що є основою для виділення різних регіонів світу?
76. Які природно-географічні основи регіоналізації світу вам відомі?
77. Чи можуть поєднуватися між собою географічні й історичні чинники в просторово-територіальній диференціації, поверхні Землі?
78. Назвіть чинники розвитку господарської спеціалізації територій.
79. Чим різняться між собою поняття "район" і "регіон"?
80. В яких значеннях вживається поняття "регіоналізація"?
81. В яких країнах і чому розвивалася теорія регіоналізації?
82. Які субрегіони виділяють у Європі?
83. Назвіть країни Центральної Європи.
84. Знайдіть на карті карликові країни Західної Європи.

85. Чим зумовлена необхідність виділення країн Євразії?
86. Назвіть чинники найбільшої кількості субрегіонів в Азії.
87. Знайдіть на карті країни Східної Азії.
88. Які субрегіони виділяють в Африці?
89. Пригадайте, які інтеграційні утворення характерні для країн Америки.
90. Знайдіть на політичній карті світу країни Океанії.

Рекомендована література (основна)

1. Аксинас Яннис И., Добровольский О. Непокоренная Эллада. - М., 1971.
2. Алабин А.М. Роль государства в развитии сектора малых промышленных предприятиях Италии. // Вестник Моск. ун-та. Серия VI. Экономика. - 1996.-No2.
3. Александров В.В. Новейшая история стран Европы и Америки (1945-1986 гг.). - М., 1988.
4. Александров В.В. Новейшая история стран Европы и Америки (1918-1945) . - М.: Высш. шк., 1986.- С.2001-215.
5. Алонс Мок. Взгляд из Вены // МЖ.- 1989.- No1.
6. Амвросова М.Н. Африканская политика Скандинавских государств.- М., 1987.
7. Англия. Ежеквартальный журнал о сегодняшней жизни в Великобритании. Лондон. Выходите 1970 г.
8. Андреев С.С., Бабышев И.В. Италия, 1991,
9. Антон Боблер. Нейтралы и неприсоединившиеся в новой структуре европейской безопасности // МЖ.- 1992.- No2.
10. Антохина-Московиченко. Шарль де Голль и Советский Союз.- М., 1992.- Рец. НиНИ.- 1992.- No1.
11. Арбатова Н.К. Внешняя политика Италии.- М., 1984.
12. Арзаканян М.У. Де Голль и голлисты на пути к власти.- М., 1990.
13. Ахтамзян А.А. Объединение Германии или аншлюс ГДР к ФРГ.- М., 1994.
14. Бабушев Л.С. Природный газ в экономике Италии // МЭ и МО.-1996.- No3.
15. Березная Н.А., Долгоруков А.П., Дроздов Н.У. Великобритания. М., Международные отношения, 1990- 158 с.
16. Бирюков И.Д. Ольстер: Кризис британской империалистической политики. 1964- 1984.- М., 1983.
17. Бирюков И.Д. Ольстер: Кризис британской империалистической политики. 1964-984.- М., 1983.

18. Бирюлев В. Франция: от оживления к подъему // МЭ и МО, 1996, №4, с. 134-140.
19. Борисов Ю.В., Нарочницкая Е.А. Франция в блоковой системе Европы. 1960-1980 гг.- М., 1993.
20. Бродель Ф. Что такое Франция? М., 1994.
21. Букалов А. Левые у власти (Италия) // Новое время.- 1996.- №22.
22. Бунин И.М. Социалисты и общественно-политическая борьба во Франции. 80-е годы.- М., 1989.
23. Бураков Ю.В., Кипаренко Г.М., Мовчан С.П., Мороз Ю.М. Новітня історія (1945-1996 рр.) Підручник для 11 класу середньої школи.- Львів:"Студія", 1996.
24. Васильев Г.В. Зеленое и оранжевое. Ирландские репортажи.- М., 1981.
25. Великобритания: социально-экономичны наслідки "тетчеризму".- К, 1988 - 17 с.
26. Видясова Л. Тревоги и надежды Греции // МЖ.- 1985.- №7.
27. Виноградов В.Н. Размышления о румынской истории (заметки на полях) // Всемирная история.- 1993.- №8.
28. Віднянський С.В., Дрібниця В.О. Всесвітня історія. 4.2 (з 1939 р.).- К., 2000.- С.6-14; 34-48; 190-192.
29. ВірикаЛ.А. Зустріч з Іспанією.- К., 1986.
30. Власенко В. Україна-Греція: по висхідній. Урядовий кур"єр, 1997, 18 грудня.
31. Волков А. Масштабы и пределы социальной политики северных стран // МЭиМО.- 1994.- №11.
32. Волков А. Экономика северных стран Европы на исходе XX ст. // МЭ и МО.- 1994.- №8-9.
33. Восточная Европа между Гитлером и Сталиным. 1939-1941 г.г. - М.: Изд-во "Индрик", 1999.- С.201-204.
34. Всемирная история: В 24 т.- Минск, 1996. - Т.7-8; 17, 18, 19.
35. Всемирная история: Вторая мировая война.- Мн.- М., 2000.- Т.23.С.185-193.
36. Всемирная история: итоги Второй мировой войны, - Мн. - М., 2000.- Т.24.- С.203-220.
37. Всемирная история: итоги Первой мировой войны, - Мн. - М., 2000.- Т.19.- С.124-135.
38. Всемирная история: Итоги Первой мировой войны.- Мн.- М., 2000.- Т.22.- С.56-70.
39. Всемирная история: Канун Второй мировой войны.- Мн.- М., 2000.- Т.22.- С.35-46.

40. Гайдук В. Италия. Серьезный собеседник в Европе // МК.- 1996.- №11-12.
41. Галкина Т.А., Красовская Н.А. Италия.- М., 1985.
42. Гасратян К. В Великобритании подъем продолжается // МэиМО, 1996, №3, с.73-77.
43. Геополітика: енциклопедія / за ред. чл.-кор. Н А П Н України, д-ра філос. наук, проф. Є. М. Суліми. - К. : Знання України, 2013. - 919 с.
44. Горина Л.В. Социально-экономические отношения во Втором Болгарском царстве.- М., 1972.- С.38-52.
45. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2017. 266 с.
46. Гондюл В.П. Моделі відображення станів держави при аналізі міжнародних відносин Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2002. Вип. 7
47. Грибин И.П. Трагедия Ольстера.- М., 1983.
48. Д-р АКаппелер, АГревель. Факти про Німеччину/Пер, з нім. - Франкфурт-на-Майні: Societats-Verlag, 1993.
49. Дагилевич И.В. Социалистические партии Испании и Португалии. Опыт сравнительного анализа.- М., 1984.
50. Дахно І.І. Країни світу / І.І.Дахно. — К.: Мапа, 2004. — 606 с.
51. Де Голль Ш. Мемуары надежд. Обновление. 1958-1962 гг.- М., 1993.- Рец. НиНИ.- 1994.-№4-5.
52. Де Пеа Лиэм Расколотный Ольстер (Пер. с англ.).- М., 1974.
53. Дейвіс Норман. Європа: Історія / Пер. з англ. П.гаращук, О.Коваленко.- К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001.
54. Дейвіс Норман. Європа: Історія.- К.: Основа, 2000.- С. 975-984.
55. Дзурдзело Антония. Итальянский вариант// МЖ.- 1990.- №3.
56. Дрібниця В.О., Рубльов О.С. Всесвітня історія. 4.1 (1914-1939).- К., 2000.- С.93-95.
57. Дрібниця В.О., Рубльов О.С. Всесвітня історія. Новітня історія. Частина перша (1914- 1939 роки).- К., 2000.- С.90-97.
58. Дрібниця В.О., Рубльов О.С. Всесвітня історія. Частина перша (1914-1939 р.р.).- К.: Фаренгует, 2000.- С.82-90.
59. Дубинин Ю.В. На дипломатической работе в Париже. 1963-1966. Воспоминания // НиНИ.- 1996.- №2.
60. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник / І.А.Дубович. — Л.: Ліга-прес, 2005. — 819с.
61. Дускас Петрос. В Греции есть все для хорошего партнерства // МЖ.- 1989.- №7.

62. Евстигнеев В.П. Испания: основные направления внешней политики.- М., 1982.
63. Економіка зарубіжних країн. Підручник,- К., 1996.
64. Ермаков В.Т., Поляковский В.В. Перекрестки португальской революции.- М., 1978.
65. Етнічний довідник. Етнічні меншини в Україні. К., 1996.
66. Етнічний довідник. Етнічні меншини в Україні. К., 1996.
67. Жабокрицкий В.А. Болгария во время Балканских войн. 1912-1913 г.г.- К., 1961.- С.24-38.
68. Жигалев Н.Н. Современная история Великобритании (1945-1975).- М., 1976.
69. Жискер д'Естен, Валери. Власть и жизнь.- М., 1990.
70. Завельева Г. Италия на пути глубоких перемен // МЭиМО.- 1995.- №1.
71. Зайцев Б.П., Чувпило А.А. Из истории символов государственного суверенитета Болгарии // Болгарский ежегодник.- Харьков, 1994.- Т.І.
72. Зам"ятин Л. Тетчеризм // МЖ.- 1989.- №7.
73. Звіт про світовий розвиток. Важке завдання розвитку. К., 1994.
74. Звіт про світовий розвиток. Важке завдання розвитку. К., 1994.
75. Земзюліна Н., Цимбал Т. Українська еміграція до країн Латинської Америки: історіософський аспект/ Т. Цимбал., Н. Земзюліна // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич, 2019. – Вип. 11 – С.89-98.
76. Земзюліна Н., Цимбал Т. Колоніальна експансія Африки та формування нового світопорядку кінця ХІХ – поч. ХХ ст. /Н. Земзюліна, Т. Цимбал. // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич, 2020. – Вип. 14 – С. 54-65
77. Зороалас Стиврос. Неофашизм в Греции (1967-1947). Социально-экономический анализ и выводы / Пер. с греч.- М., 1981.
78. Иванов Р. Мафия, Сицилия, США, далее везде // МН.- 1993.- №1-3, 7, 9.
79. Информационно-аналетический справочник "Страны мира" подготовлен ЦРУ (для нужд США).
80. Ирландия - остров мятежный.- М., 1965.
81. Ирландия - остров мятежный.- М., 1965.
82. Исламов Т.В. По поводу реакции в Румынии на книгу "Трансильванский вопрос. Венгеро-румынский территориальный спор с СРСР 1940 -1946 г.г. Документы." // НиНИ.- 2000.- №6.- С. 166-173.
83. Испания. 1918-1972 гг.-М., 1975.
84. Истори Болгарии: В 2 т.- М., 1979.- Т.2.- С. 109-124.

85. История Венгрии: В 3-х томах.-М., 1971-1972.-Т.2, 3.
79. История Ирландии.- М., 1980.
80. История Италии: ВЗ-хт.- М., 1970-1971.- Т.3.
81. История Румынии. 1918-1970.-М., 1971.-С.109-128.
82. История Франции: В 3-х т.- М., 1989.- Т.3.
83. История Швеции.-М., 1974.
84. Истратов В.Н. Лейбористы и национальные проблемы в Северной Ирландии, Шотландии, Уэльсе (конец 60-70-х гг.).- М., 1989.
85. Италия в трудах советских историков.- М., 1989.
86. Италия и Европа.- М., 1991.- Вып. 1,2.
87. Италия. Туристический справочник-путеводитель.- М., 1996.
88. Италия.-М., 1991.
89. Ігнетьєв П.М. Країнознавство. Країни Азії / П.М.Ігнетьєв. – Чернівці: Книги ХХІ, 2004. – 384 с.
90. Історія південних і західних слов'ян. К., 1987.- С.98-104.
91. Історія південних та західних слов'ян / За ред. проф. В.А.Жебокрицького, проф. І.С.Дзюбка, доц. АФ.Кізченка, доц. І.М.Гранчака.- К.: Вид-воКиївського університету, 1966.- С.273-286.
92. Історія сучасного світу. Навчальний посібник / Горбань Ю.А, Петровський В.В., Слюсаренко А.Г. та ін.- К.: Телепресінформ, 2001.
93. Історія сучасного світу. Навчальний посібник / Ю.А.Горбань, В.В.Петровський, А- Г.Слюсаренко та ін. - К.: Телепресінформ, 2001.- С.189-192.
94. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О.І., Сухушина О. В., Земзюліна Н. І. З історії війн першої половини ХХ століття: деякі питання міжнародних відносин: монографія. Черкаси: Вертикаль, 2021. – 302 с.
95. Історія України та Всесвітня історія ХХ століття. Білети та відповіді. 11 клас // Авт.- упорядник Дрібниця В.О. - К.: 2001.
96. Кальвокоресси Г. Мировая политика после 1945 года: В 2-х Кн. 1 / Пер. с англ.- М.: Междунар. отношения, 2000.
97. Кан О.С. История Скандинвских стран.- М., 1980.
98. Карлсен А.В. Современная Дания.- М., 1981.
99. Келлог Ф. История Румынской истриографии.- Бейже - Рафальд.- 1990.- Рец. НиНИ.- 1992.- No5.
100. Кин Цицели. Итальянский ребус.- М., 1991.
101. Кирьякис Георгиос. гражданская война в Греции. 1946-1949.- М., 1975.

102. Кисинджер Г. Дипломатия / Г. Кисинджер: пер. с англ. – М.: Ладомир, 1997. – 632 с.
100. Ковалёв Я.В. Греция: реальности и перспективы,- М., 1983.
101. Коломиец Г.Н. Очерки новейшей истории Португалии.- М., 1965.
102. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи, світова політика.- К.: ФАДА, ЛТД, 2001.
103. Косев В.И. Русская политика в Болгарии, 1879-1886.- М., 1991. - С. 105-112.
- Країнознавство: Підручник для студентів вищих навчальних закладів /Авт. кол.: Головченко В.І., Дорошко М.С., Ігнат'єв П.М., Кравчук О.А., Кривонос Р.А., Крижанівський В.П., Сербіна Н.Ф.; за заг. ред. Крижанівського В.П., Головченка В.І. – К.: ВПЦ "Київський університет" , 2008. – 386 с.
- Країнознавство: навч. посібник / Я.Б.Турчин; Л.О.Дорош, О.Н.Горбач. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
104. Косев Д. Краткая история Болгарии. - София, 1963.- С.36-48.
105. Красиков А.А. Испания и мировая политика.- М., 1989.
106. Краснов В. ССР-Великобритания: Национальные интересы и перспективы взаимодействия // МЖ.- 1991.- №5.
107. Краткая история Болгарии: С древнейших времен до наших дней.- М., 1987.- С.88- 94.
108. Краткая история Болгарии: С древнейших времен до наших дней.- М., 1960.- С. 11- 96.
109. Краткая история Румынии с древнейших времен за наших дней.- М., 1987.- С.79-88. 110. Краткая история Чехословакии.- М., 1988.
111. Кредер А.А. Новейшая история. XX век. 4.1. (1918-1945). 2-е изд.- М., 1995.
112. Крылов С. Сотрудничество на Севере Европы // МЖ.- 1996.- №9.
113. Кудрин И.А. Испанцы у себя дома.- М., 1990.
- Лизогуб В. А. Л55. Країнознавство : підручник / В. А. Лизогуб. – Харків : Право, 2019. –. 384 с.
114. Кузнецов В.А. Португалия: штыки розы.- М., 1976.
115. Лисовецкий Ю.П. Италия от фашизма к демократии.- М., 1990
- Масляк П.О. Країнознавство. Підручник / П.О.Масляк. - 2-ге вид., випр. - К.: Знання, 2008. - 292 с.
- Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
- Майборода О.М. Етнічність у міжнародній системі / О.М. Майборода. – К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. – 408 с.

116. Марина В.В. Румуни Закарпаття: проблеми історії та етнокультурного розвитку. - Автореферат дис ... канд. іст.наук. - Ужгород, 1995.
117. Марьина В.В. Чехословацко-советские отношения в дипломатических отношениях. 1939-1945 г.г // НиНИ.- 2000.- No4.- С. 144-151.
118. Международная энциклопедия "Страны и их объединения (география, история, религия, власть, экономика, социальная сфера)". Под науч. ред. проф. Севрука М.А. / 119. Мельников И.А. Республика в Альпах: Свет и тени.- М., 1988.
120. Миллер Л. Фермита: Впечатление о поездке в Италию // Новое время.- 1996.- No27. 121.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник / Л.Ф.Гайдуков, В.Г.Кремень, Л.В.Губерський та ін.- К.: Либідь, 2001.
- Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник / В.А. Манжола, О.А. Коппель, М.Г. Капітоненко, та ін.; /за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі; КНУ ім. Т. Шевченка. – 2-е вид. Київ: Знання, 2014. 526 с.
122. Молчанов Н.Н. Генерал де Голль.- М., 1988.
123. Мустафин Алексей. Италия осталась без премьера // Киевские ведомости.- 1997.
124. Наринский М.М. Борьба классов и партий во Франции. 1944-1956.- М., 1983.
125. Наринский М.М. Сталин и Торец. 1944-1947. Новые материалы // НиНИ.- 1996.- No1.
126. Негоица П.А. Боль: итальянские истории.- М., 1989.
127. Нидерхаузер Э. Краткая история Венгрии. С древнейших времен до наших дней.- М., 1981.- С. 105-138.
128. Німеччина // Економічна і соціальна географія світу,- К.: НВП "Картографія", 1998. 129. Німеччина про себе / Редактор-перекладач Дмитро Криворучко.- Friedrich Reinecke Verlag GmbH, видано на замовлення Установи з питань преси та інформації федерального уряду Німеччини.- Берлін: 1995.
130. О социально-экономическом положении СНГ в 1999 году и ожидаемых результатов развития в 2000 году / Экономика СНГ. Выпуск No2.- М.: исполком СНГ, 2000.- С.1 1- 35.
131. Орлова М.Я. Ирландия в поисках путей независимого развития. 1945-1948.- М., 1973.
132. Осталенко Г.С. Британские консерваторы и деколонизация.- М., 1995.- Рец. НиНИ.- 1996.- No2.
133. Паниев Н.А. Греция после хунты.- М., 1979.
134. Перегудов С. Британский премьер в системе государственной власти // МэиМО.- 1996.- No5.

135. Петров. Ночь в Лисабоне. Очерки о новейшей истории Португалии.- М., 1990.
136. Пивовар С.Ф., Серіщев Я.М., Стельмах С.П. Всесвітня історія ХХ століття.- К.: Феміна, 1995.
137. Писарев Ю.А. Великие державы и Балканы накануне Первой мировой войны.- М., 1985.- С.39-45.
138. Писарец И.Г. Португалия. В поисках нового пути.- М., 1986.
139. Пожарская С.А. Генералисимус Франко и его время // НиНИ, -1990.- №6.
140. Пожарская С.А. Испания и США: внешняя политика и общество.- М., 1982.
141. Политический портрет Гру Харлем Брудтланд: премьер-министр Норвегии.- М., 1989.
142. Полякова Е.Ю. Ольстер: истоки трагедии.- М., 1982.
143. Попов В. Ее Королевское Величество // МЖ.-1990.- №3.
144. Попов В. Маргарет Тетчер: за час до отставки // МЖ.- 1991.- №6.
145. Попов Л.Б. Соотношение сил и политическая борьба в Италии (1976-1990 гг.).- М., 1990.
146. Пресняков В.Ю., Иванова Т.М., Николаева Н.Г. и др. Франция. М., 1996.
147. Проблемы внутри- и внешнеполитической истории Румынии нового и новейшего времени. - Кишинев, 1988.
148. Проблемы испанской истории.- М., 1992 (видаються із 1975 р.).
149. Прусак М.М. Россия на рубеже: стратегия власти / В кн. "Реформы и провинции".- М.: Вече, 1999.-С. 10-35.
150. Путь в ХХІ век: стратегические проблемы и перспектива российской экономики // Д.С.Львов, рук. авст. коллектива.- М.: ОАО "Издательство "Экономика"", 1999.- С.8-42.
151. Рабочее движение Великобритании: национальные и расовые проблемы.- М., 1982.
152. Разин Е.А. История военного искусства: В 3 т.- М., 1957.- Т.2.- С. 32-48.
153. Раннефеодальные государства на Балканах. УІ-ХІІ в.в. - М., 1985.- С.86-93.
154. Рокард Мишель. Трудиться с душой.- М., 1990.
155. Российская Академия Наук, Институт всеобщей истории РАН. Новая и новейшая история // Козень Б.Д., Овчинников А.П. (Самара). Регионы и регионализм в странах Запада и России.- М.: "Наука", 2002.
156. Россия - 1999. Социально-демографическая ситуация / Под ред. Н.М.Римашевской.- М.: Изд-во "ИСЭПН", 2000.- С. 12-54.
157. Россия - 2015: оптимистический сценарий / Под ред. А.И. Абалкина.- М.: МВБ, 1999.
158. Руано З.Б. Историческая наука в Испании //ВИ.- 1991.- №1.
159. Рыжков В.А. Британский лейборизм сегодня: теория и практика.- М., 1984.
160. Садовенко В.П. Франція на порозі ХХІ століття.- К., 1992.
161. Сафронов А.В. Ирландские репортажи с несколькими сюжетами.- М., 1976.

162. Северная Европа: проблемы истории. Сборник научных трудов,- М., 1995.
163. Северная Европа. Проблемы новейшей истории.- М., 1988.
164. Серебренников Р. Хуан Карлос I // Эхо планеты,- 1992.- №16.
165. Сироткин В.И. История Франции. Пятая Республика.- М, 1989.
166. Скандинавский сборник.- Таллин, 1990 (выходит з 1956 р.).
167. Скосирев В.А. В тени Большого Бена. Очерки об Англии 80-х годов.- М., 1986.
168. Славенко В.П. Очерки внешней политики Франции (1981-1986 гг.).- М., 1986.
169. Словник. Німецько-український. Українсько-німецький: Посібник для загальноосвітн, шк. та вищ. навч. закладів / Уклад.: З.О.Баранець та ін.- Ірпінь: Перун, 1994.- 640 с.
170. Смирнов В.П. Франция: страна, люди, традиции.- М., 1988.
171. Смирнова Н.Д. Греция в политике США и СССР. 1945-1947 гг. Новые архивные документы// Новая и новейшая история, 1997, №5
172. Смит Денис Мек. Муссолини.- М., 1995.
- Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 556 с.
173. Сорокина В. Региональная политика Великобритании // МэиМо, 1996, №6, с. 136- 139.
174. СССР- Италия. Страницы истории. 1917-1984. Документы и материалы,- М., 1985.
175. Старостина Я. Политическая культура Испании // Мэи МО.- 1994.- №2.
176. Степанов Н.М. Британский либерализм: этапы развития и течения // НиНИ.- 1996.- №4.
177. Страны мира: Краткий полит.-экон. справочник.- М.: Политздат, 1983.- С.3-18.
178. Страны мира. Информационно-аналитический спавочник ЦРУ (Центральное разведывательное Управление).- Екатеринбург: У-Фактория, 2001.- 627с.
179. Страны мира. Информационно-аналитический справочник ЦРУ.- Екатеринбург: У- Фактория, 2001.- С.64-67.
180. Стратегический курс коалиции. Точки зрения греческих комунистов и их партнеров // Проблемы мира и социализма.- 1989.- №10.
181. Стратегический курс коалиции. Точки зрения греческих комунистов и их партнеров // Проблемы мира и социализма.- 1989.- №10.
182. Суханов В.И. "Революция гвоздик" в Португалии. Страницы истории.- М., 1983.
183. Тахненко Г. 50 лет назад заключен Мирный договор с Италией // МЖ.- 1996.- №10.
184. Тенденции развития региональных экономических объединений стран СНГ.- М.: Исполком СНГ, 2000.
185. Тенденции развития региональных экономических объединений стран СНГ.-

- М.: Исполком СНГ, 2000.- С.7-10.
186. Тенденции развития региональных экономических объединений стран СНГ.- М.: Исполком СНГ, 2000.- С.7-10.
- Тітіка О., Земзюліна Н. Теорія міжнародних відносин : навчальний посібник. Черкаси: ПП Гордієнко, 2019. –107с.
- Земзюліна Н., Тітіка О. Країнознавство: навчальний посібник. Електронне видання. 2020. – 90с.
187. Тортика А.А. Некоторые проблемы этнической истории и археологии протоболгар // Болгарский ежегодник.- София, 1996.- Т.2. Трибунский П.А. П.Н.Милуов в Болгарии (1897-1899 г.г.) // НиНИ.- 2002.- №4. - С.170-183. 188. Тревоги и надежды // МЖ.- 1990.- №7.
189. Тревоги и надежды // МЖ.- 1990.- №7.
- Трохимчук С.В. Політична географія світу / С.В.Трохимчук, О.В.Федунь. – 2 –ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
190. Трухановский В.Г. Антони Иден.- М., 1983.
191. Трухановский В.Г. Уинстон Черчилль.- М., 1982.
192. Улунян АА. Россия и освобождение Болгарии от турецкого ига.- М., 1994.- С.18-29. 193. Улунян Ар.А. Коммунистическая партия Греции: Актуальные вопросы идеологии, политики и внутренней истории. КПГ в национальном сопротивлении, гражданской и "холодной" войнах. 1941-1956.- М., 1994.
194. Уоппи В.А. Португальская революция: пути и проблемы.- М., 1979.
195. Франц Враницкий. Нейтралитет и добрососедство // МЖ.- 1989.- №6.
196. Франц Враницкий. Нейтралитет и добрососедство // МЖ.- 1989.- №6.
197. Хенкин С.М. Испания после диктатуры.- М., 1993.
198. Хлестов О. Венское свидетельство // МЖ..- 1996.- №11.
199. Червяков А. Военно-политический курс Франции в 1995-2010 гг. // МЭиМО, 1995. №10, С.94-101.
200. Черкасов П.П. Распад колониальной империи: Кризис французской колониальной политики в 1939-1985 гг.- М., 1985.
201. Черкасова Б. Испания: переход к демократии и национальный вопрос // МЭиМО.- 1994.- №4.
202. Черняков А.И. Военная политика Франции (1958-1993).- М., 1994.- Рец. МЭиМО.- 1995.- №1.
203. Чешилев И.А. Советско-французские отношения и проблемы европейской безопасности: середина 60-80- годы.- М., 1990.
204. Шаповал В.М. Державний лад країн світу.- К.: Український Центр Правничих Студій, 1999.- С.29-33.
205. Шейнис В.Л. Португальский империализм в африке после второй мировой

- войны.- М., 1969.
206. Шеменков К.А. Греция: проблемы современной истории.- М., 1987.
207. Шилов В.С. Внешняя политика и партии во Франции. (1969-1981 гг.).- М., 1994.- Рец. НиНи.- 1996.- No2.
208. Юрківський В.М. Країни світу: Довідник.- К.: Либідь, 1999.- С.16-18.
209. Яровий В.І. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст.- К., 1996.- С.42-58.
210. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи 40-90-і р.р. ХХ ст.: Курс лекцій: навч. посібник.- К. Либідь, 1997.- 269 с.
211. Ястребский С.В. Португалия: трудные годы национального возрождения.- М., 1989.
- Яценко Б. Л. Політична географія / Б. Л.Яценко. – К.: НАНУ, 2005. – 232 с.
- Яценко Б.П. Країнознавство: основи теорії / Б.П.Яценко, В.К. Бабарицька. К.: Либідь, 2009. – 312 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- Александров О. Б. Международные отношения. Хрестоматия [Электронный ресурс] / О. Б. Александров. – М.: Евразийский открытый институт, 2010. – 224 с. – Режим доступа : <http://www.biblioclub.ru/book/93176>
- «Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін.; - ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». - Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. Режим доступу:
<http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>
32. Україна дипломатична – Режим доступу:
https://www.gdip.com.ua/menus/view/Ukrayina_diplomaticna
- Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу :
<http://www.mfa.gov.ua/>
- Інститут всесвітньої історії НАН України – Режим доступу:
<https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidy>
- Міністерство закордонних справ України – Режим доступу:
<http://ivinas.gov.ua/uk/>
- Організація Об'єднаних Націй – Режим доступу: <http://www.un.org/>
- Європейський Союз – Режим доступу: <http://europa.eu.int>
- Рада Європи – Режим доступу: <http://www.coe.int/>
- ЮНЕСКО – Режим доступу: <http://www.unesco.org/>

Навчальна дисципліна «Теорія міжнародних відносин» є складовою освітньо- професійної програми підготовки фахівців за ступенем вищої освіти

«бакалавр» зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Метою курсу є розкриття змісту ключових понять та концептуальних підходів, на яких базується вивчення міжнародних відносин, а також ознайомлення студентів з теоретичними напрямками та школами, які існують у світовій науці.

Завданнями курсу є:

- обґрунтування теоретико-методичних засад формування і розвитку парадигм теорії міжнародних відносин;
- опанування методами і поняттями досліджень міжнародних відносин;
- ознайомлення з поглядами представників провідних науково-теоретичних шкіл і напрямів досліджень міжнародних відносин;
- характеристика основних парадигм теорії міжнародних відносин;
- вивчення закономірностей розвитку систем міжнародних відносин та їх суб'єктів;
- висвітлення природи міжнародного конфлікту та міжнародної безпеки;
- розкриття основних геополітичних концепцій;
- з'ясування головних інструментів міжнародної політики;
- розгляд впливу глобалізаційних та цивілізаційних факторів на міжнародні відносини;
- визначення місця і ролі України в сучасній системі міжнародних відносин.

В результаті засвоєння навчального курсу студенти повинні **знати:**

- головні парадигми ТМВ;
- цивілізаційні, глобалізаційні та геополітичні аспекти міжнародних відносин;
- тенденції еволюції міжнародних відносин та методи їх аналізу;
- основні аспекти та тенденції практики взаємодії на міжнародній арені: зміни характеру та природи міжнародних відносин, складу її елементів – міжнародних акторів, їх цілей та засобів, а також основних міжнародних процесів.

Внаслідок вивчення курсу ТМВ студент має **вміти:**

- розрізняти основні тенденції розвитку міжнародних відносин;
- критично оцінювати різні теоретичні школи і напрями в науці про міжнародні відносини та розуміти їх центральну проблематику;
- володіти основними категоріями ТМВ та, спираючись на них, уміти самостійно розбиратися в подіях, що відбуваються на міжнародній арені.

Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука та навчальна дисципліна

Предмет та об'єкт теорії міжнародних відносин. Основні завдання вивчення курсу. Структура ТМВ: філософія МВ, геополітична теорія, політологія МВ, соціологія МВ, психологія МВ, міжнародна конфліктологія, вайолентологія,

цивіліологія, теорія зовнішньої політики, глобалістика. Функції ТМВ: теоретико-пізнавальна, методологічна, нормативно- регулятивна, аксеологічна, аналітична, прогностична, критична. Понятійно-категоріальний апарат: „міжнародні відносини”, „міжнародна політика”, „зовнішня політика”, „міжнародний актор”, „геополітика”. Система методологічних принципів теорії міжнародних відносин. Системний підхід, системно-якісний аналіз, структурно-функціональний аналіз, методики одно- і багатофакторного аналізу, статистичні методи аналізу, метод моделювання, аналітичний метод, синтетичний метод. Значення теорії міжнародних відносин у системі суспільних наук.

Тема 2. Наукові школи та напрями теорії міжнародних відносин

Класичний або традиційний напрям політичної думки з проблем зовнішньої політики і міжнародних відносин. Конфуціанство. Легізм. „Артхашастра”. Фукідід. Таласократія. Роль силового чинника в міжнародних відносинах. Ніколо Макіавеллі. Концепція Т.Гоббса: „війна всіх проти всіх”. Теорія політичної рівноваги як різновидність традиційної парадигми. Бенедикт Спіноза (1632-1677), Девід Юм (1711-1776), Емерік де Ваттель (1714-1767). Погляди Карла фон Клаузевіца. Трактат „Про війну”. Людвіг Гумплович про закони міжнародного життя.

Ідеалістичний напрям в історії розвитку суспільно-політичної думки з міжнародної проблематики. Франциско де Вітторія (1486-1546). Гуго Гроцій (1583-1645) про справедливі та несправедливі війни. Ідея Емеріка Крюсе (1590-1648) про створення універсальної міждержавної організації. Іммануїл Кант (1724-1804). „Про вічний мир”. Йоганн-Готліб Фіхте (1762-1814). „Замкнена торговельна держава”.

Погляди представників марксистської парадигми на міжнародні відносини. Карл Маркс (1818-1883) і Фрідріх Енгельс (1820-1895). Володимир Ульянов-Ленін (1870-1924) та його теорія імперіалізму. Концепцію „мирного співіснування” держав з протилежними соціально-економічними системами.

Політичний ідеалізм. „Досягнення миру через світове право” (1966) Луїса Сона і Греневіля Кларка. Практичне втілення ідеалістичної концепції. „14 пунктів” В.Вільсона (1918). Пакт Бріана-Келлога (1928). Доктрина Стаймсона (1932), Статут ООН (1945), Заключний акт НБСЄ (1975).

Політичний реалізм. Вплив концепції Рейнхольда Нібура. Ганс Моргентау (1904- 1979). „Політичні відносини між націями. Боротьба за владу” (1948). Шість принципів політичного реалізму. Раймон Арон (1905-1983) про проблеми миру та війни. Школа стратегічного аналізу (Генрі Кіссінджер). Концепція „настрашки”. Неореалізм.

Модернізм та його особливості. „Теорія зовнішньої політики” Джорджа Модельські. Етапи зовнішньополітичного процесу. Теорія міжнародних систем. Чарльз Маклеланд. Теорія ігор. Теорія міжнародного еквілібріуму Дж. Ліскі.

Транснаціоналізм. „Транснаціональні відносини та світова політика” Джозефа Ная і Роберта Кохейна. Неолібералізм. Теорія інтеграції (функціоналізм, федералізм, неофункціоналізм). Комунікаційний підхід Карла Дойча. Концепція „балансу інтересів”. Концепція взаємозалежності. Теорія конвергенції. Регіоналізм.

Неомарксизм. Теорія „світ-системи” Іммануїла Валлерстайна. Ядро, периферія, напівпериферія.

Тема 3. Система міжнародних відносин та її учасники

Системний підхід до аналізу міжнародних відносин. Системна теорія американського вченого Людвіга фон Берталанфі. Поняття „міжнародна система”. Елементарна модель міжнародної системи. Структура та особливості міжнародної системи.

Типи міжнародних систем. Типологія Мортон Каплана: „система одиничного вето”, „система балансу сил”, „гнучка біполярна система”, „жорстка біполярна система”, „універсальна система”, „ієрархічна система”. П’ять типів міжнародних систем Майкла Ніколсона. Типологія ймовірних систем Ернста Чемпеля. Типи міжнародних систем на основі „полюсності” (К.Волтц).

Еволюція міжнародних систем: Вестфальська, Віденська, Версальсько-Вашингтонська, Ялтинсько-Потсдамська. Риси міжнародної системи в постбіполярну епоху.

Міжнародна система і міжнародний порядок. Особливості світопорядку в сучасних умовах. Поняття „міжнародний порядок” та „світовий порядок”. Виміри міжнародного порядку: горизонтальний, вертикальний, функціональний. Типи контролю міжнародного порядку. Форми (рівні) міжнародного порядку. Історичні типи міжнародного порядку. Повоєнний міжнародний порядок. Особливості та перспективи сучасного етапу міжнародного порядку.

Зміст понять „учасник”, „актор”, „суб’єкт” міжнародних відносин. Типології учасників міжнародних відносин. Парадокс учасництва М.Ніколсона. Держава як центральний міжнародний актор. Головні елементи держави. Поняття суверенітету. Форма держави та її елементи (політичний режим, форма правління, державний устрій). Стратифікація М.Каплана: наддержави, великі держави, середні держави, малі держави, мікродержави. Недержавні учасники міжнародних відносин: міжнародні міжурядові організації, міжнародні неурядові організації, транснаціональні корпорації, етноси, політичні партії, терористичні організації, індивіди. Зростаюче розмаїття акторів міжнародних відносин.

Тема 4. Геополітика: поняття та концепції

Роль геополітики в теорії міжнародних відносин. Сутність геополітичної науки. Рівні геополітики. Тенденції розвитку геополітики. Методологічні основи геополітики.

Виникнення класичної геополітичної науки. Німецький політичний географ Фрідріх Ратцель (1844-1904). Сім законів просторового зростання (експансії) держав. „Геополітика” Рудольфа Челлена (1864-1922).

Геополітика морської держави А.Мехена (1840-1914). „Вплив морської сили на історію”. Шість критеріїв статусу держави. Формула морської могутності. Етапи світового панування США.

Концепція Хелфорда Джона Маккіндера (1861-1947). „Географічна вісь історії”. Світовий острів. Осьовий ареал (Хартленд). Внутрішній півмісяць. Зовнішній півмісяць. Епохи геополітичної історії людства. Три правила світової політики. Карл Хаусгофер (1869- 1946) про утворення вісі „Берлін – Москва – Токіо”.

Ідеї Ніколаса Джона Спайкмена (1893-1943). Рімленд. Правила світового панування. „Атлантичний континент”.

Геополітична концепція Жана Франсуа Тіріара (1922-1992). „Хай живе Європа”. Автаркія великих просторів. Проект євро-радянської імперії від Дубліна до Владивостока.

Регіональна геополітика Саула Коена. Світ морських держав. Європейський континентальний світ. Геополітичні центри сучасного світу.

Теорії однополярного світу. Мондіалізм. Збігнев Бжезінський про геополітичне домінування США. „Велика шахівниця”. Риси нового міжнародного порядку. Головні загрози світовому пануванню США. Місце України в геополітичній концепції Зб.Бжезінського.

Тема 5. Цивілізаційний вимір міжнародних відносин

Сутність цивілізаційного підходу. Поняття „цивілізація”.

Елвін Тоффлер. „Третя хвиля”. Три економічні революції: аграрна, промислова та інформаційна. Риси постіндустріальної (інформаційної) цивілізації. Зростання значення невиробничого сектору. Поява виробника-споживача (просьюмера). Проблема співіснування різних цивілізацій.

Теорія локальних цивілізацій А.Тойнбі. „Дослідження історії”. Етапи розвитку цивілізації. Закон виклику-відповіді. Головні стимули розвитку цивілізації. Значення творчої меншості. Мімезис. Причини занепаду цивілізацій. Панівна меншість. Внутрішній та зовнішній пролетаріат. Контакти між цивілізаціями. Типи реакцій цивілізацій, що зазнали нападу.

Концепція „зіткнення цивілізацій” Самуеля Хантінгтона. Дев’ять великих цивілізацій, що складають собою людство: західна (атлантична), православна (східнослов’янська), ісламська, китайська (сінська), індуїстська, латиноамериканська, африканська, японська, буддистська. Цивілізаційна типологія держав (серцевинні, країни-члени, самотні, надтріснуті та розколоті). Посилення цивілізаційного фактору у МВ. Майбутнє міжнародних відносин – конфлікт (зіткнення) між цивілізаціями (західною та ісламською).

Цивілізаційна концепція О.Кузнецова. Критерій писемності. „Війна абеток”. Сучасні тенденції розвитку цивілізаційної теорії.

Тема 6. Інструменти зовнішньої та міжнародної політики

Філософські підвалини силового підходу. Сутність і параметри сили. „Жорстка”, „м’яка” та „розумна” сили. Співвідношення понять сили та могутності. Доктрина балансу сил і „теорія доміно”. Політика з позиції сили. Типології воєн. Агресія. Інтервенція та її види (збройна, ідеологічна, економічна). Окупація. „Дипломатія канонерок”. „Дипломатія долара”. „Дипломатія великого дрючка”. Особливості силової політики в сучасних міжнародних відносинах. Центри сили в сучасному світі. Глобальне співвідношення сил.

Сутність, виникнення та розвиток дипломатичної діяльності. Головні принципи дипломатії. Форми дипломатичної діяльності (постійне представництво держави за кордоном, дипломатичне листування, переговори на вищому (саміти) і високому рівнях, участь у роботі міжнародних організацій та їхніх органів та ін.). Види міжнародних актів (договори, ноти, конвенції, декларації та ін.). Порядок старшинства дипломатичних представників. Дипломатичний протокол.

Сутність і структура зовнішньополітичної свідомості. Міжнародна пропаганда: сутність, призначення, напрями, типологія. Види міжнародної пропаганди: стратегічна, тактична, конверсійна, розподілювальна, консолідаційна, непряма (соціологічна), „війна нервів”. Техніка міжнародної пропаганди: дезінформація, перенесення, спрощення, перебільшення, „оркестровка”, підміна понять тощо.

Тема 7. Міжнародні конфлікти та міжнародна безпека

Поняття міжнародного конфлікту. Структура міжнародного конфлікту: суб’єкти конфлікту, непрямі учасники конфлікту, медіатор, предмет конфлікту, об’єкт конфлікту, конфліктна ситуація.

Витоки конфлікту: джерела, причини, передумови.

Функції міжнародних конфліктів: інструментальна, регулятивна, інтеграційна, дезінтеграційна, символізуюча, аксеологічна, функція рівноваги.

Стратегії поведінки в конфлікті: суперництво, співробітництво, компроміс, пристосування, уникнення. Тактики: жорсткі, нейтральні, м’які.

Типології міжнародних конфліктів. Раціональний конфлікт. Ірраціональний конфлікт. Статусні конфлікти. Глобальні, регіональні, локальні конфлікти. Типологія А.Рапопорта („війна”, „гра”, „дебати”).

Розвиток міжнародного конфлікту. Ескалаційний та деескалаційний розвиток.

Регулювання міжнародних конфліктів. Міжнародні переговори. Концепція “керування конфліктом”. Методичні рекомендації щодо оцінки, прогнозування та врегулювання міжнародних конфліктів.

Сутність міжнародної безпеки та її структура. Види безпеки. Основні загрози міжнародній безпеці. Тероризм. Поширення зброї масового знищення. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти. Сепаратистські рухи. Демографічні та екологічні загрози. Механізми забезпечення міжнародної безпеки.

Тема 8. Глобалізація та її вплив на міжнародні відносини

Поняття глобалізації та її основні риси. Витоки та етапи глобалізації. Особливості науково-технічної революції. Технологічний прогрес. Економічна, політична та культурна глобалізація. Проблема збереження державного суверенітету в умовах глобалізації. Регіоналізація та глобалізація. Глокалізація. Глобальне управління та його різновиди.

Агенти глобалізації. ТНК як агент глобалізації світової економіки. Середовище функціонування ТНК. Вплив ТНК на політику: історичний досвід та сучасність. Діяльність ТНК в Україні. Транснаціональні банки (ТНБ) та їх особливості. Світові держави як агенти глобалізації. Американізація та її прояви.

Позитивні та негативні наслідки глобалізації. Антиглобалістський рух. Виникнення та еволюція антиглобалістського руху. Ідеологія антиглобалізму. Організаційні структури й лідери антиглобалістського руху. Основні політичні течії в антиглобалістському русі: радикальна та реформістська. Різновиди форм, способів і заходів діяльності антиглобалістів. Критика антиглобалізму. Альтерглобалізм та його особливості.

Орієнтовні питання:

1. Об'єкт і предмет ТМВ.
2. Структура і функції ТМВ
3. Понятійний апарат ТМВ.
4. Реалістичний напрям політичної думки з проблем зовнішньої політики і МВ.
5. Ідеалістичний напрям в історії розвитку суспільно-політичної думки. І. Кант.
6. Погляди представників марксистської парадигми на міжнародні відносини.
7. Міжнародно-політична думка Стародавньої Індії, Китаю та Греції.
8. Н. Макіавеллі та Т. Гоббс про міжнародні відносини та зовнішню політику.
9. Міжнародно-політичні погляди К. фон Клаузевіца та Л. Гумпловича.
10. Політичний ідеалізм.
11. Політичний реалізм. Г. Моргентау.
12. Модернізм або «науковий» напрям в аналізі міжнародних відносин.
13. Теорія зовнішньої політики Дж. Модельські.
14. Теорія ігор.
15. Неореалізм.

16. Транснаціоналізм. Концепції інтеграції та взаємозалежності.
17. Неомарксизм. І.Валлерстайн.
18. Системний підхід до аналізу МВ.
19. Типології міжнародних систем (Каплана, Ніколсона, Чемпеля, Волтца).
20. Історична еволюція міжнародних систем.
21. Міжнародний порядок: поняття, типи, рівні.
22. Зміст понять учасник, актор, суб'єкт міжнародних відносин.
23. Типологія учасників міжнародних відносин.
24. Держава як центральний міжнародний актор.
25. Міжнародна стратифікація держав (за М.Капланом).
26. Недержавні учасники міжнародних відносин (міжнародні неурядові організації, ТНК, етнічні групи та національні рухи, терористичні організації, політичні партії, релігійні організації, ТЗУ та ін).
27. Поняття геополітики. Спільні положення більшості геополітичних концепцій.
28. Геополітичні погляди Ф.Ратцеля та Р.Челлена.
29. Геополітична концепція А.Мехена.
30. Геополітична концепція Х.Маккіндера. Heartland.
31. Карл Хаусгофер – засновник мюнхенської школи геополітики.
32. Геополітична концепція Н.Спайкмена. Rimland.
33. Геополітична концепція Ж.-Ф.Тіріара.
34. Теорії однополярного світу. Г.Кіссінджер. Зб.Бжезінський.
35. Геополітична концепція євразійства.
36. Кібергеополітика.
37. Цивілізаційний підхід до міжнародних відносин.
38. Концепція «зіткнення цивілізацій» С.Хантінгтона.
39. Цивілізаційна концепція О.Кузнецова.
40. Інструменти міжнародної політики.
41. Сила як інструмент зовнішньої та міжнародної політики. Сутність і параметри сили.
42. Теорія балансу сил.
43. «Теорія доміно».

44. Політика з позиції «жорсткої сили». «М'яка сила». «Розумна сила».
45. Глобальне співвідношення сил в сучасному світі.
46. Дипломатія як інструмент зовнішньої та міжнародної політики. Форми дипломатичної діяльності.
47. Міжнародна пропаганда.
48. Сутність, типи та стадії міжнародних конфліктів.
49. Способи врегулювання міжнародних конфліктів.
50. Принципи мирного співіснування.
51. Сутність, види та механізми забезпечення міжнародної безпеки.
52. Головні загрози міжнародній безпеці.
53. Поняття глобалізації та її основні риси.
54. Агенти глобалізації.
55. Антиглобалістський рух. Альтерглобалізм.

Основна література:

1. Богатуров А.Д. Очерки теории и политического анализа международных отношений / А.Д.Богатуров, Н.А.Косолапов, М.А.Хрусталеv. – М.: НОФМО, 2002. – 390 с.
2. Введение в теорию международных отношений и анализ внешней политики / Н.А.Ломагин, А.В.Лисовский, С.Ф.Сутырин и др. – СПб.: Сентябрь, 2001. – 166 с.
3. Мальський М.З. Теорія міжнародних відносин: підручник / М.З.Мальський, М.М.Мацяx. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 461 с.
4. Мальський М.З. Теорія міжнародних відносин: підручник / М.З.Мальський, М.М.Мацяx. – 4-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2011. – 406 с.
5. Суботін А.А. Теорія міжнародних відносин: посібник-хрестоматія / А.А.Суботін, М.С.Каменецький. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2007. – 192 с.
6. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М.П.Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2016. – 540 с.
7. Теория международных отношений: учебник для академического бакалавриата / под ред. П.А.Цыганкова. – М.: Издательство Юрайт, 2017. – 316 с.
8. Теория международных отношений: хрестоматія / под ред. П.А.Цыганкова – М.: Гардарики, 2002. – 400 с.
9. Хонин В.Н. Теория международных отношений. Общая часть / В.Н.Хонин. – К.: Академ-Пресс, 2005. – 456 с.

10. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин / В.Ф.Цимбалістий. – Львів: Новий Світ-2000, 2010. – 360 с.
11. Цыганков П.А. Теория международных отношений: учебное пособие / П.А.Цыганков. – М.: Гардарики, 2003. – 590 с.
12. Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин: підручник / М.А.Шепелєв. – К.: Вища школа, 2004. – 622 с.
13. International Relations Theory / edited by Stephen McGlinchey, Rosie Walters & Christian Scheinpflug. – Bristol: E-International Relations, 2017. – 180 p.
14. Theories of International Relations / Scott Burchill, Andrew Linklater, Richard Devetak, Jack Donnelly, Matthew Paterson, Christian Reus-Smit and Jacqui True. Third edition. – (London): Palgrave Macmillan, 2005. – 321 p.

Допоміжна література:

15. Арон Р. Мир і війна між націями / Реймон Арон. – К.: Юніверс, 2000. – 688 с.
16. Аналитические методы в исследовании международных отношений: сборник научных трудов / под ред. И.Г.Тюлина, А.С.Кожемякина, М.А.Хрусталева. – М., 1982. – 326 с.
17. Барановский В.Г. Политическая интеграция в Западной Европе: Некоторые вопросы теории и практики / В.Г.Барановский. – М.: Наука, 1983. – 264 с.
18. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / Ульрих Бек; пер. з нем. А.Григорьева, В.Седельника. – М.: Прогресс – Традиция, 2001. – 304 с.
19. Бжезінський З. Велика шахівниця / Збігнєв Бжезінський. – Львів – Івано-Франківськ: Лілея -НВ, 2000. – 236 с.
20. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство / Збигнєв Бжезинский; пер. с англ. Е.А.Нарочницкой, Ю.Н.Кобякова. – М.: Международные отношения, 2010. – 264 с.
21. Блищенко И.П. Мировая политика и международное право / И.П.Блищенко, М.М.Солнцева. – М.: Международные отношения, 1991. – 156 с.
22. Братіна Д. «Кібервійна» в геополітиці / Братіна Д. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012. – Вип. 111 (Частина І). – С. 124-132.
23. Бурлацкий Ф.М. Социология. Политика. Международные отношения / Ф.М.Бурлацкий, А.А.Галкин. – М.: Международные отношения, 1974. – 326 с.
24. Введение в социологию международных отношений: учебное пособие / под ред. П.А.Цыганкова. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 110 с.
25. Взаимосвязь и взаимовлияние внутренней и внешней политики. Ежегодник САПН / отв. ред. Д.А.Кириллов. 1980. – М.: Наука, 1982. – 197 с.

26. Гаджиев К.С. Введение в геополитику: учебник для вузов / К.С.Гаджиев. – 2 изд., доп. и перераб. – М.: Логос, 2000. – 432 с.
27. Геополитика: теория и практика. Сборник статей / под ред. Э.А.Позднякова. – М.: ИМЭМО, 1993. – 238 с.
28. Гришин А.В. Системный анализ и диалог с ЭВМ в исследовании международных отношений: Некоторые вопросы теории и опыта / А.В.Гришин, Н.И.Никольский. – М.: Международные отношения, 1982. – 320 с.
29. Давыдов Ю.П. Норма против силы. Проблема мироурегулирования / Ю.П.Давыдов. – М.: Наука, 2002. – 287 с.
30. Делягин М.Г. Мировой кризис. Общая теория глобализации / М.Г.Делягин. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 333 с.
31. Динис Г.Г. Теоретичні основи взаємозв'язків системи міжнародних відносин і підсистеми міжнародного права / Динис Г.Г. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «право». – Ужгород, 2011. – Вип. 15. – С. 23-30.
32. Доронина Н.И. Международный конфликт: О буржуазных теориях конфликта: Критический анализ методологии исследований / Н.И.Доронина. – М.: Международные отношения, 1981. – 179 с.
33. Дружинин В.В. Введение в теорию конфликта / В.В.Дружинин, А.С.Конторов, М.Д.Конторов. – М.: Радио и связь, 1989. – 288 с.
34. Дубов Д.В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва: монографія / Д.В.Дубов. – К.: НІСД, 2014. – 328 с.
35. Ермоленко Д.В. Социология и проблемы международных отношений. Некоторые аспекты социологических исследований международных отношений / Д.В.Ермоленко. – М.: Международные отношения, 1977. – 232 с.
36. Индивиды в международной политике / Г.Г.Клаус, М.Жирар, Ж.Эрман и др; пер. с фр. С.А.Соболева, П.А.Цыганкова. – М.: Изд-во МПА, 1996. – 204 с.
37. Кабанов Ю.А. Информационное пространство как новое (гео)политическое пространство: роль и место государств / Кабанов Ю.А. // Сравнительная политика и геополитика. – 2014. – No. 4 (16-17). – С. 54-59.
38. Капітоненко М.Г. Міжнародні конфлікти: навчальний посібник / М.Г.Капітоненко. – К.: Либідь, 2009. – 352 с.
39. Киссинджер Г. Дипломатия / Генри Киссинджер; пер. с англ. – М.: Ладомир, 1997. – 848 с.
40. Косолапов Н.А. Социальная психология и международные отношения / Н.А.Косолапов. – М.: Наука, 1983. – 271 с.
41. Кукулка Ю. Проблемы теории международных отношений / Ю.Кукулка. – М.: Прогресс, 1980. – 320 с.

42. Лукашук И.И. Глобализация, государство, право. XXI век / И.И.Лукашук. – М.: Спарк, 2000. – 279 с.
43. Макарычев А. Система внешнеполитического планирования и анализа: опыт США 70-90-х годов / А.Макарычев // Мировая экономика и международные отношения. – 1994. – No 12. – С. 40 – 49.
44. Мартыненко П.Ф. Социология международных отношений / П.Ф.Мартыненко. – К.: Киев. ордена Ленина государственный ун-т им. Т.Г.Шевченко, 1969. – 99 с.
45. Мировая политика: теория, методология, прикладной анализ / отв. ред. А.А.Кокошин, А.Д.Богатуров. – М.: КомКнига, 2005. – 432 с.
46. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире / под ред. П.Бергера, С.Хантингтона; пер. с англ. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 379 с.
47. Морозов Г.И. Международные организации: некоторые вопросы теории / Г.И.Морозов. – 2-е изд., доп. – М.: Мысль, 1974. – 332 с.
48. Морозов Г.И. Мировое сообщество: утопия или реальность? / Г.И.Морозов. – М.: Новости, 1987. – 38 с.
49. Морозов Г.И. Международное право и международные отношения (проблемы взаимосвязи) / Г.И.Морозов. – М.: Международные отношения, 1997. – 70 с.
50. Мурадян А.А. Буржуазные теории международной политики. Критический анализ / А.А.Мурадян. – М.: Наука, 1988. – 144 с.
51. Основы теории международных отношений: учебное пособие / В.И.Антюхина-Московченко, А.А.Злобин, М.А.Хрусталева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: МГИМО, 1988. – 141 с.
52. Петровский В.Ф. Американская внешнеполитическая мысль / В.Ф.Петровский. – М.: Международные отношения, 1976. – 336 с.
53. Поздняков Э.А. Системный подход и международные отношения / Э.А.Поздняков. – М.: Наука, 1976. – 159 с.
54. Поздняков Э.А. Внешнеполитическая деятельность и межгосударственные отношения / Э.А.Поздняков. – М.: Наука, 1986. – 184 с.
55. Процесс формирования и осуществления внешней политики капиталистических государств / отв. ред. В.И.Гантман. – М.: Наука, 1981. – 391 с.
56. Савин Л. Введение в кибергеополитику Леонид Савин // Геополитика. – 2013. – No 22. – С. 5-21.
57. Савин Л. Геополитика и киберпространство: новая парадигма безопасности [Электронный ресурс] / Леонид Савин // Geopolitica.ru. – 2017. – Режим доступа: <https://www.geopolitica.ru/article/geopolitika-i-kiberprostranstvo-novaya-paradigma-bezopasnosti>.

58. Серебрянников В.В. Социология войны / В.В.Серебрянников. – М.: Научный мир, 1997. – 398 с.
59. Системный подход: анализ и прогнозирование международных отношений. Опыт прикладных исследований: сборник научных трудов / под ред. И.Г.Тюлина. – М.: МГИМО, 1991. – 165 с.
- 60.Современные международные отношения и мировая политика: учебник / А.В.Торкунов, И.Г.Тюлин, А.Ю.Мельвиль и др.; отв. ред. А.В.Торкунов. – М.: Просвещение: МГИМО(У), 2004. – 990 с.
61. Современные международные отношения: учебник / под ред. А.В.Торкунова. – М.: РОССПЭН, 1999. – 584 с.
62. Система, структура и процесс развития современных международных отношений / отв. ред. В.И.Гантман. – М.: Наука, 1984. – 422 с.
63. Современные буржуазные теории международных отношений. Критический анализ / под ред. В.И.Гантмана. – М.: Наука, 1976. – 485 с.
64. Теория международных отношений на рубеже столетий / под. ред. К.Буса, С.Смита; пер. с англ. – М.: Гардарики, 2002. – 362 с.
65. Тойнби А. Дж. Постижение истории / А.Дж.Тойнби; пер. с англ. Е.Д.Жаркова. – М.: Айрис-пресс, 2010. – 640 с.
66. Уткин А.И. Глобализация: процесс и осмысление / А.И.Уткин. – М.: Логос, 2001. – 254 с.
67. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Фрэнк Уэбстер; пер. с англ. М.В.Арапова, Н.В.Малыхиной. – М.: Аспект пресс, 2004. – 400 с.
68. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее. Последствия биотехнологической революции / Фрэнсис Фукуяма; пер. с англ. М.Б.Левина. – М.: АСТ, Люкс, 2004. – 352 с.
69. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Самюэль Хантингтон; пер. с англ. Т.Велимеева, Ю.Новикова. – М.: АСТ, 2003. – 603 с.
70. Хонин В.Н. Объект международно-правового регулирования / В.Н.Хонин. – К.: Вища школа, 1974. – 114 с.
71. Хрусталеv М.А. Основы теории внешней политики государств: учебное пособие / М.А.Хрусталеv. – М.: Наука, 1984. – 80 с.
- 72.Хрусталеv М.А. Системное моделирование международных отношений: учебное пособие / М.А.Хрусталеv. – М.: МГИМО, 1987. – 115 с.
- 73.Хрусталеv М.А. Теория политики и политический анализ: учебное пособие / М.А.Хрусталеv. – М.: МГИМО, 1992. – 366 с.
74. Шейдина И.Л. Невоенные факторы силы во внешней политики США / И.Л.Шейдина. – М.: Наука, 1984. – 351 с.

75. Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций / Ю.В.Яковец. – М.: Экономика, 2003. – 441 с.
76. Ялі М.Х. Цивілізаційна парадигма в дослідженні системи міжнародних відносин / М.Х.Ялі // Дослідження світової політики: зб. наук. пр. – Вип. 31. – К.: ІСЕМВ НАН України, 2005. – С. 227 – 240.
77. Ялі М.Х. Неусвідомлена революція, або вплив інформаційних технологій на суспільні відносини в умовах глобалізації / М.Х.Ялі // Політика і час. – 2006. – No 5. – С. 34 – 40.
78. Ялі М.Х. Після Версаля, Ялти і Потсдама. Або дещо про трансформації світового порядку / М.Х.Ялі // Політика і час. – 2006. – No 7–8. – С. 79 – 86.
79. Ялі М.Х. Трансформація Ялтинско-Потсдамського миропорядка в епоху глобалізації / М.Х.Ялі // Вторая мировая война: человек, общество, государство: Материалы международной научной конференции (Крым, Ялта, Ливадийский дворец-музей, 11–12 мая 2006). – Симферополь: Крым, 2006. – С. 195 – 205.
80. Ялі М.Х. Занепад „Вестфалії” або еволюція інституту нації-держави під впливом глобалізації / М.Х.Ялі // Політика і час. – 2007. – No 6. – С. 45 – 48.
81. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting / Daniel Bell. – N. Y.: Basic Books, 1976. – 507 p.
82. Fukuyama F. The End of History and the Last Man / Francis Fukuyama. – N. Y.: Free Press, 2006. – 432 p.
83. Gilpin R. War and Change in World Politics / Robert Gilpin. – N. Y.: Cambridge University Press, 1981. – 288 p.
84. Kaplan M. System and Process in International Politics / Morton A. Kaplan. – ECPR Press, 2005. – 252 p.
85. Kaplan M. Macropolitics: Essays on the Philosophy & Science of Politics / Morton A. Kaplan, Ira Sharkansky. – New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers, 2005. – 242 p.
86. McClelland Ch. Theory and the International System / Charles A. McClelland. – New York: Macmillan, 1966. – 138 p.
87. Morgenthau H., Thompson K. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace / Hans Joachim Morgenthau, Kenneth W. Thompson. – N. Y.: Alfred A. Knopf, 1985. – 688 p.
88. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics / Joseph S. Nye. – N. Y.: Public Affairs, 2004. – 192 p.
89. Rosenau J. Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity / James N. Rosenau. – Princeton: Princeton University Press, 1990. – 504 p.

90. Rosenau J. The Study of World Politics. – Vol. 1. Theoretical and Methodological Challenges / James N. Rosenau. – L., N. Y.: Routledge; New edition edition, 2006. – 320 p.
91. Russet B. World Politics: The Menu for Choice / Bruce M. Russett, Harvey Starr, David Todd Kinsella. – Wadsworth: Cengage Learning, 2009. – 552 p.
92. Slaughter A.-M. A New World Order / Anne-Marie Slaughter. – Princeton and Oxford: Princeton University Pres, 2004. – 341 p.
93. Theories of International Relations / Scott Burchill, Andrew Linklater, Richard Devetak at al. – 3rd edition. – N. Y.: Palgrave Macmillan, 2005. – 321 p.
94. Waltz K. Theory of International Politics / Kenneth Neal Waltz. – Reading, MA: Addison- Wesley Pub. Co., 1979. – 251 p.
95. Wallerstein I. World-Systems Analysis: An Introduction / Immanuel Wallerstein. – Durham, North Carolina: Duke University Press, 2004. – 128 p.
96. Weber C. International Relations Theory. A Critical Introduction / Cynthia Weber. – 3rd edition. – L.: Routledge, 2010. – 264 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Александров О. Б. Международные отношения. Хрестоматия [Электронный ресурс] / О. Б. Александров. – М.: Евразийский открытый институт, 2010. – 224 с. – Режим доступа : <http://www.biblioclub.ru/book/93176>

«Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін.; - ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». - Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. Режим доступу:
<http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>

32. Україна дипломатична – Режим доступу:
https://www.gdip.com.ua/menus/view/Ukrayina_diplomaticzna

Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу :
<http://www.mfa.gov.ua/>

Інститут всесвітньої історії НАН України – Режим доступу:
<https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi>

Міністерство закордонних справ України – Режим доступу:
<http://ivinas.gov.ua/uk/>

Організація Об'єднаних Націй – Режим доступу: <http://www.un.org/>

Європейський Союз – Режим доступу: <http://europa.eu.int>

Рада Європи – Режим доступу: <http://www.coe.int/>

ЮНЕСКО – Режим доступу: <http://www.unesco.org/>

Навчальна дисципліна «**Зовнішня політика України**» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців спеціалістів і магістрів факультету

історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» – за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини суспільні комунікації та регіональні студії (країнознавство)».

Необхідність поглиблення раніше отриманих знань студентами продиктована високою динамікою політичних процесів як в Україні, так і в глобальному світі, неоднозначністю оцінок різними політичними силами зовнішньополітичного курсу держави, викликами, пов'язаними з проблемами політичної асоціації та економічної інтеграції з Європейським Союзом у відповідності до «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», співпраці з США та НАТО в умовах анексії Криму та війни на сході України.

Отримання знань з основних проблем дисципліни дозволить студентам об'єктивно оцінювати сучасний стан зовнішньополітичного курсу України, робити висновки і мати своє судження при дослідженні вказаної проблеми, а також сприятиме:

- **виробленню** навичок аналізу особливостей зовнішньоекономічних пріоритетів України, розуміння мотивів неоднозначного трактування опозиційною фракцією Верховної Ради України українського шляху євроінтеграції та стратегічного партнерства із США та НАТО і особливостей співпраці з країнами СНД в умовах агресії на сході України. Це дозволить об'єктивно оцінювати реальний стан, проблеми і перспективи зовнішньополітичних перспектив України;
- **розкриттю** основних положень нормативно-правової бази у формуванні зовнішньополітичних пріоритетів та їх реалізації в контексті стратегічного потенціалу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС про політичну асоціацію й економічну інтеграцію, функціонування зони вільної торгівлі (ЗВТ), шляхів, форм і методів зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної діяльності по забезпеченню національної безпеки України;
- **виділенню** основних напрямів і першочергових завдань, форм і методів реалізації стратегічних зовнішньополітичних пріоритетів з урахуванням геополітичної ролі України в глобальних міжнародних відносинах сучасності, агресивної зовнішньої політики східних сусідів у Криму та на Донбасі;
- **розумінню** положень Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році», основних положень Закону України «Про національну безпеку» від 21 червня 2018 р., проекту Стратегічної національної безпеки України від 17 січня 2020р., інших державних актів з проблематики зовнішньої політики України.

Тема 1. Місце і роль України у сучасному геополітичному просторі

1. Україна на перехресті різновекторних геополітичних інтересів США, ЄС, Росії.
2. Роль України як транзитера енергоносіїв для Європейського Союзу.
3. Закарпаття – з'єднуюча ланка України з Європейським Союзом.
4. Регіональна унікальність України та її вплив на міжнародну політику.
5. Існуючі зовнішньополітичні виклики для України та шляхи їх мінімізації.

Література до теми 1

1. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. - Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.
2. Розпорядження Президента України №202/2016-рп Питання укладення Угоди про гарантії запозичення між Україною та Сполученими Штатами Америки. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/2022016-rp-20129>
3. Безпека та конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації: монографія / за заг. ред. О.С. Власюка. К.: НІСД, 2017. 384 с.
4. Лозовий В.С. Історична політика в країнах Європейського Союзу як чинник консолідації суспільства та примирення народів: досвід для України // Стратегічна панорама. 2017. №1. С.30 – 35.
5. Артьомов І.В. Актуальні проблеми зовнішньої політики України: навчально- методичний посібник і робоча програма навчальної дисципліни. – Ужгород, 2008. – 180 с.
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 2. Теоретичні та прикладні аспекти міжнародних відносин та зовнішньої політики України

1. Концептуальні основи зовнішньої політики України.
2. Національні інтереси й основні завдання зовнішньої політики України.
3. Засади зовнішньої політики.

4. Напрями, пріоритети та функції зовнішньої політики України.
5. Стратегічні пріоритети зовнішньої політики України.

Література до теми 2

1. Артёмов І.В. Актуальні проблеми зовнішньої політики України: навчально-методичний посібник і робоча програма навчальної дисципліни. – Ужгород, 2008. – 180 с.
2. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник: у 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн.1 – 476 с.(Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).
3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. - Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.
5. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артёмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 3.Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти

1. Нормативно-правове наповнення зовнішньої політики України.
2. Сучасні концепції та безпекові фактори зовнішньої політики України.
3. Необхідність адаптування законодавчої бази України до вимог і стандартів ЄС.
4. Військова стратегія України – необхідна складова зовнішньополітичних пріоритетів України.

5. Проєкт Стратегії національної безпеки від 17.01.2020 р. – важлива нормативна складова зовнішньої політики України.

Література до теми 3

1. Про національну безпеку: Закон України No2469-VIII від 21.06.2018 р.
URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

2. Указ Президента України No240/2016 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року "Про Стратегічний оборонний бюлетень України". URL:

<http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>

3. Артёмов І.В. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти // Геополітика України: історія і сучасність Вип. 1(20) 2018

4. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. - Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.

5. Бжезинський З. Велика шахівниця: Пер. з англ. – Львів - Івано-Франківськ, 2000. – С.12-13.

6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
«Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.

2. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>

3. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.

4. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.

5. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL:
<http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 4. Європейська та євроатлантична інтеграція – стратегічний пріоритет державної політики України: актуальні аспекти

1. Європейський Союз: історія становлення та розвитку.

2. Європейська інтеграція – стратегічний зовнішньополітичний пріоритет України.

3. Угода про партнерство та співробітництво та її роль для євроінтеграційного напрямку держави.

4. Угода про асоціацію з ЄС: стратегічні пріоритети.

5. Ініціатива «Східне партнерство».

Література до теми 4

1. Артьомов І.В. Актуальні проблеми зовнішньої політики України: навчально- методичний посібник і робоча програма навчальної дисципліни. – Ужгород, 2008. – 180 с.
2. Артьомов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник: у 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн.1 – 476 с.(Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).
3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. - Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.
5. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артьомов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 5.Стан реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС: перспективи та виклики

1. Етап виконання положень Розділу «Політична асоціація».
2. Результати роботи по адаптуванню законодавчої бази країни до вимог ЄС.
3. Економічна інтеграція в Зону вільної торгівлі з ЄС.
4. Сучасні виклики та шляхи їх мінімізації в процесі реалізації Угоди
5. про асоціацію.

Література до теми 5

1. Артьомов І.В. Актуальні проблеми зовнішньої політики України: навчально-методичний посібник і робоча програма навчальної дисципліни. – Ужгород, 2008. – 180 с.
2. Артьомов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник: у 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн.1 – 476 с.(Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).
3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. - Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.
5. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артьомов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 6. Ініціативи «Східне партнерство» 10 років: реалії та перспективи співпраці з ЄС

1. Основні положення програми ЄС «Східне партнерство».
2. Комунікація України з Білоруссю та Молдовою в умовах спільного виконання програми.
3. Особливості співпраці України з державами-членами «Східного партнерства» – Грузією, Вірменією та Азербайджаном.
4. Проблеми на шляху реалізації програми «Східне партнерство» та позиція ЄС.

5. Необхідність посилення фінансової допомоги учасникам «Східного партнерства».

Література до теми 6

1. Лозовий В.С. Історична політика в країнах Європейського Союзу як чинник

консолідації суспільства та примирення народів: досвід для України // Стратегічна панорама. 2017. №1. С.30 – 35.

2. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник: у 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн.1 – 476 с.(Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).

3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

4. О.Сушко. Україна на «візовій карті» Європейського Союзу //Дзеркало тижня. – 2010. – № 34. – 18-24 вересня 2010 р. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артёмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).

5. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>. 2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.

3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>

4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.

5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.

6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 7. Українсько-американські відносини та співпраця з НАТО в умовах окупації Криму та військової агресії на Донбасі і стан реалізації Мінських угод

1. Політичні відносини України з США та НАТО після здобуття незалежності.

2. Розвиток стратегічного партнерства із США – пріоритет зовнішньої політики

України.

3. Допомога США та НАТО Україні в умовах анексії Криму та війни на Донбасі.

4. Співпраця ЗСУ з НАТО – пріоритет військової стратегії України.
5. Стандарти НАТО для ЗСУ.

Література до теми 7

1. Про національну безпеку: Закон України No2469-VIII від 21.06.2018 р.
URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Розпорядження Президента України No202/2016-рп Питання укладення Угоди про гарантії запозичення між Україною та Сполученими Штатами Америки. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/2022016-rp-20129>
3. Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Razom_kRym_donbas-4ab2b.pdf
4. О.Сушко. Україна на «візовій карті» Європейського Союзу //Дзеркало тижня. – 2010. – No 34. – 18-24 вересня 2010 р.
5. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артёмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>
- 7.

Тема 8. Актуальні аспекти сучасних українсько-російських відносин та вплив РФ на зовнішню політику України в процесі підготовки до президентських виборів 2019 року

1. Денонсація “Великого договору...” з Росією та її наслідки.
2. «Газові війни» України з РФ 2002-2004рр.
3. Анексія Російською Федерацією Криму та наслідки для України.
4. Роль Світової спільноти у підтримці України.

5. Сучасні відносини України з Російською Федерацією та шляхи припинення війни на Донбасі.

Література до теми 8

1. Про національну безпеку: Закон України No2469-VIII від 21.06.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

2. Артёмов І.В. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти // Геополітика України: історія і сучасність Вип. 1(20) 2018

3. Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Razom_kRym_donbas-4ab2b.pdf

4. О.Сушко. Україна на «візовій карті» Європейського Союзу //Дзеркало тижня. – 2010. – No 34. – 18-24 вересня 2010 р.

5. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артёмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).

6. Лекція/презентація за темою:*Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.

2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.

3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>

4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.

5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.

6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 9. Виклики збройної агресії як каталізатор перезавантаження зовнішньої політики України

1. В. П. Горбулін про сучасну зовнішню політику України.

2. Події в Криму та його окупація.

3. Ілловайський та Дебальцівський «котли» для ЗСУ та роль РФ.

4. Донбас і Крим – ціна повернення.

5. Нормандський саміт в грудні 2019р., його рішення та наслідки.

6. Проект Стратегії національної безпеки України від 17 січня 2020р. та його основні положення.

Література до теми 9

1. Про національну безпеку: Закон України No2469-VIII від 21.06.2018 р.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Артёмов І.В. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти // Геополітика України: історія і сучасність Вип. 1(20) 2018 Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Razom_kRym_donbas-4ab2b.pdf
3. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>
4. Власюк О.С., Кононенко С.В. Актуальні аспекти вдосконалення моделі національної безпеки України.
URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_panorama/Panorama__1_2017-druk.pdf
5. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 10. Сучасні концепції міжнародних відносин та безпекові фактори зовнішньої політики України

1. Класифікація сучасних концепцій про міжнародні відносини і зовнішню політику.
2. Географічний критерій – базовий класифікатор понять і проблематики.
3. Сучасні концепції міжнародних відносин і їхній вплив на формування зовнішньої політики України.
4. Деідеологізація.

Література до теми 10

1. Косолапов Н. Теория международных отношений: предмет анализа и предмет теории /

Мировая экономика и международные отношения. – 1998. – No 11.

2. Цыганков П. Теория международных отношений. М.: Гардарики, 2003. – 590 с.

3. Перепелиця Г. Теоретичні аспекти міждержавних відносин // Політика і час. – 2002. – No 4. URL: http://lib.mdpu.org.ua/e-book/politologiya/eBook/modul_2/tema18.htm

4. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки): підруч. / Л. Гайдуков, В. Кремень, Л. Губерський та ін. – К.: Либідь, 2001. 621 с.

5. Сіцинський Н.А. Концептуальні принципи зовнішньополітичної діяльності України та її нормативно-правове наповнення. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2017/21.pdf

6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.

2. «Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.

3. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>

4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.

5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.

6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 11. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти

1. Зовнішньополітичні складові національної безпеки України.

2. Основні цілі та завдання Стратегії національної безпеки України (2015р.).

3. Сучасні виклики для національної безпеки України, внутрішнього та зовнішнього характеру.

4. Нова військова доктрина України (2018р.).

5. Проект Стратегії національної безпеки України (2020р.) та її основні напрями.

Література до теми 11

1. Про національну безпеку України: Закон України.

URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63531

2. Власюк О.С., Кононенко С.В. Актуальні аспекти вдосконалення моделі національної безпеки України. URL:

http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_panorama/Panorama__1_2017-druk.pdf

3. Нова воєнна доктрина України. URL: <http://mediarnbo.org/2015/09/04/nova-voynenna-doktrina-ukrayini/>

4. Артёмов І.В. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти // Геополітика України: історія і сучасність Вип. 1(20) 2018

5. Сіцинський Н.А. Концептуальні принципи зовнішньополітичної діяльності України та її нормативно-правове наповнення. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2017/21.pdf

6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* – inst_euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>. 2.

«Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.

3. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>

4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.

5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.

6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL:

<http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 12. Регіональна політика країн Вишеградської четвірки: досвід для України

1. Формування системи співробітництва країн регіону у форматі Вишеградської групи: зовнішньополітичні аспекти.

2. Проблемні питання консолідації Вишеградського співробітництва у формуванні двосторонніх відносин.

3. Особливості функціонування Вишеградської четвірки у складі ЄС: досвід для України.

4. Взаємовідносини України з країнами В-4 після Великого розширення 2004р.: зовнішні відносини.

5. Сучасний стан та перспективи вираження досвіду В-4 для України в контексті Угоди з ЄС про асоціацію.

Література до теми 12

1. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 року. - Делегація Європейської Комісії в Україні. – 89 с.

2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

3. Лозовий В.С. Історична політика в країнах Європейського Союзу як чинник консолідації суспільства та примирення народів: досвід для України // Стратегічна панорама. 2017. №1. С.30 – 35.
4. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник: у 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн.1 – 476 с.(Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).
5. Сіцінський Н.А. Концептуальні принципи зовнішньополітичної діяльності України та її нормативно-правове наповнення.
URL:http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2017/21.pdf
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 13. Сучасні міграційно-демографічні виклики та їхній вплив на реалізацію зовнішньополітичних пріоритетів України

1. Анексія Криму РФ та війна на сході України – каталізатор міграційної кризи.
2. Роль українських мігрантів для формування ВВП України.
3. Українсько-польські двосторонні відносини у контексті міграційних процесів.
4. Проблеми України щодо тимчасово переміщених осіб з окупованих територій та шляхи мінімізації цих проблем.
5. Завдання органів державної влади щодо подолання проблем міграційно-демографічного характеру.

Література до теми 13

1. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>
2. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». К.: НІСД, 2018.

3. Боротьба за мігрантів. Україні приготуватися. URL: https://dt.ua/internal/borotbaza-migrantiv-ukrayini-prigotuvatisya-289703_.html
4. Гастарбайтери переказують в Україну майже 10 млрд дол. на рік. Ми вже обігнали Узбекистан? URL: <https://ua.112.ua/statji/hastarbaitery-perekazuiut-v-ukrainumaizhe-10-mlrd-dol-za-rik-my-vzhe-obihnaly-uzbekystan-456356.html>
5. Міграція в Україні: факти і цифри (2016). http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf
6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua
Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Тема 14. Самоутвердження України – необхідна умова реалізації зовнішньополітичних пріоритетів

1. Необхідність інституційно-правових утворень в процесі євроінтеграційного напрямку держави.
2. Відродження економічного потенціалу держави як передумова інтеграції в ЗВТ з Європейським Союзом.
3. Запобігання загрозі периферизації між Сходом і Заходом – головна складова державотворення.
4. Розвиток двосторонніх відносин України з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією – вимоги часу.
5. Необхідність реалізації положень Угоди про асоціацію з ЄС та План дій Україна- НАТО.

Література до теми 14

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Лозовий В.С. Історична політика в країнах Європейського Союзу як чинник консолідації суспільства та примирення народів: досвід для України // Стратегічна панорама. 2017. №1. С.30 – 35.
3. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник: у 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн.1 – 476 с.(Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).

4. К.Грищенко. Поза межами шахівниці: прагматичний порядок денний української зовнішньої політики //Дзеркало тижня. – No 27. – 2010.

5. Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м.Ужгород, 20.04.2012 р.) /Відп. ред. І.В.Артёмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 364 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір. Вип. 19.).

6. Лекція/презентація за темою: *Режим доступу* - inst-euroint@uzhnu.edu.ua

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
2. «Дзеркало тижня. Україна».URL: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда.URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. «Украинская правда». URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/>.
5. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>

Орієнтовний перелік питань для підготовки:

1. Місце і роль України в сучасному геополітичному просторі.
2. Проблеми входження України в ЗВТ та лібералізації візового режиму і стан їх вирішення.
3. Основи зовнішньої політики України: засади, принципи, зовнішньополітичні функції.
4. Прокоментувати нормативно-правову основу зовнішньополітичних пріоритетів України з 1990 до 2002рр.; 2002-2014рр.; 2014-2020рр.
5. Указ Президента України про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України».
6. Європейська інтеграція – стратегічний пріоритет державної політики України. Етапи: 1991-1998рр.; 1998-2008рр.; 2008-2014рр.; 2014-2020рр.
7. Угода про асоціацію України з ЄС: стан виконання та сучасні виклики
8. Яким фактором можна пояснити об'єктивність та закономірність європейського вибору України?
9. Назвіть та прокоментуйте основні етапи становлення українсько-євросоюзівських відносин з часів незалежності України.
10. Які основні завдання передбачались у зверненні «Європейський вибір України» від 2002 р. та як вони реалізовані?

11. Прокоментуйте основні етапи реалізації Угоди про партнерство та співпрацю з ЄС.
12. У чому Ви вбачаєте проблему «паузи» в договірних відносинах України з ЄС з 2008 до 2014 р.?
13. Яка стратегічна програма співпраці України з ЄС була підписана після виконання УПС (1998-2008 р.)? Прокоментувати складові Угоди про асоціацію з ЄС.
14. Які перспективи України передбачені в Угоді про Асоціацію щодо членства в ЄС?
15. Дайте характеристику базових правових документів щодо зовнішньої політики України.
16. У чому причина боротьби РФ із ЄС та США за вплив на Україну?
17. Як ви оцінюєте роль енергозалежності України від зовнішніх постачальників?
18. Проаналізуйте сучасний стан напруги у відносинах ЄС із РФ та США з приводу будівництва «Північного потоку – 2».
19. Які географічно-геополітичні переваги має Україна на європейському континенті як транзитна держава?
20. Сучасні двосторонні відносини Україна-НАТО: стан та перспективи.
21. Обґрунтуйте своє бачення стратегічних зовнішньополітичних пріоритетів України.
22. Охарактеризуйте сучасний стан справ в ЄС та основні виклики для спільноти.
23. Охарактеризувати роль нашої держави в геополітичному трикутнику ЄС – Україна – Росія.
24. Транзитний потенціал України як основа її євроінтеграційного поступу: досвід Закарпаття.
25. Місце і роль України в сучасному геополітичному просторі: загальна характеристика.
26. Нормативно-правова основа зовнішньополітичних пріоритетів України.
27. Чому європейська інтеграція є стратегічним пріоритетом державної політики України?
28. Охарактеризувати основні складові угоди про асоціацію України з ЄС.
29. Назвіть основні проблеми входження України в ЗВТ з ЄС.
30. Прокоментувати основні положення Закону України «Про національну безпеку України» (2018 р.) та проєкту Стратегії національної безпеки(2020р.).

31. Назвати існуючі виклики зовнішньої політики України в регіональному вимірі(країни близького оточення) та шляхи мінімізації цих викликів.
32. Чому співпраця з ЄС та НАТО в умовах анексії Криму й окупації окремих територій Донбасу є пріоритетом зовнішньої політики України?
33. Регіональний вимір зовнішньої політики України: існуючі виклики двосторонніх відносин з Угорщиною та Польщею та шляхи їх мінімізації.
34. Проаналізувати положення Конституції України щодо зовнішньополітичних пріоритетів держави.
35. Прокоментуйте структуру Угоди про асоціацію України з ЄС.
36. Який стан українсько-американських відносин в умовах анексії Криму та військових дій на Донбасі.
37. У чому полягає спільна мета України та ЄС в геополітичному вимірі?
38. Як, на ваш погляд, події на Донбасі впливають на зовнішню політику України та її обороноздатність?
39. У чому полягають особливості діалогу між Україною та ЄС в енергетичній сфері?
40. Обґрунтувати значення демаркації та управління державними кордонами в умовах окупації Криму та військових дій на Донбасі.
41. Захист територіальної цілісності України – головне завдання зовнішньої політики: аргументувати це положення.
42. Сучасні проблеми українсько-польських відносин та шляхи їх мінімізації після рішень Сейму щодо «геноциду» проти поляків.
43. Охарактеризувати стан реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на початок 2020 року.
44. Без'ядерний статус та його наслідки для України в умовах анексії Криму та війни на Донбасі.
45. Аргументувати положення про те, що Україна є суб'єктом нової геополітики на Європейському континенті в умовах анексії Криму та військових дій на Сході держави.
46. Які завдання України у програмі «Східне партнерство»? Стан їх реалізації.
47. Розкрити зміст основних положень Угоди про партнерство і співробітництво(УПС).
48. Охарактеризувати роль нашої держави в геополітичному трикутнику Україна – ЄС – Росія.
49. У чому полягає особливий статус взаємовідносин України з НАТО?
50. Розкрити статус прикордонних територій України з ЄС та значення малого прикордонного руху для впровадження безвізового режиму.

51. Охарактеризуйте стратегічне партнерство України із США в умовах анексії Криму та агресії на Сході України.
52. Дати характеристику положень Будапештського протоколу після ліквідації атомної зброї Україною та стан його виконання.
53. Якими є міжнародно-правові оцінки конфлікту на Сході України?
54. Вказати особливості міграційної політики в сучасних умовах та шляхи мінімізації проблеми.
55. Які, на ваш погляд, шляхи до створення всеохоплюючої системи безпеки у світі та роль і місце України в цих процесах?
56. Розкрити зміст Послання Президента до Верховної Ради (2018 р.), що стосуються актуальних аспектів зовнішньої політики України.
57. Навести приклади позитивного досвіду регіональної співпраці Закарпаття із сусідніми прикордонними територіями країн ЄС.
58. Дати оцінку значення Закону України «Про національну безпеку України» (2018 р.) та проєкту Стратегії національної безпеки(2020р.).
59. Дати характеристику стану виконання Угоди про асоціацію України з ЄС.
60. Сформулювати основні положення військової доктрини України щодо зміцнення Збройних сил та приведення їх до стандартів НАТО.
61. Які зовнішньополітичні ініціативи Президента України В. Зеленського з активізації мінського та нормандського форматів переговорного процесу щодо Донбасу(грудень 2019р.)?
62. Підсумки саміту Україна-ЄС 2019 р.; Результати саміту «Східного партнерства» 2019 р.
63. Яким критеріям має відповідати Україна в процесі реалізації Угоди про асоціацію з ЄС?

Навчальна дисципліна “Міжнародні відносини та світова політика” є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Мета та завдання дисципліни – розкриття основних тенденцій розвитку світової політики й дипломатії в новітній історії та особливостей функціонування новітніх систем міжнародних відносин, що існували протягом ХХ – на початку ХХІ ст.; вироблення навиків аналізу міжнародних відносин та зовнішньої політики провідних держав світу з урахуванням історичного досвіду, факторів об’єктивного та суб’єктивного характеру, національних інтересів кожного актора міжнародних відносин; отримання знань основних теорій, доктрин світової політики, загальної міжнародної проблематики, регіональної специфіки;

сприяння розумінню взаємозалежності країн світу, особливо в умовах сучасних процесів глобалізації.

Методика викладу проблемно-хронологічна. В курсі розглядаються, головним чином, вузлові питання, тобто питання миру і війни, безпеки, обмеження гонки озброєнь, деколонізації, міжнародного співробітництва тощо. Належна увага приділяється конфліктним ситуаціям регіонального рівня, які могли поставити під загрозу загальну безпеку, а також ролі видатних політичних діячів, які впливали на перебіг подій.

Тема 1. СПРОБА СТВОРЕННЯ ЗАГАЛЬНОСВІТОВОГО ПОРЯДКУ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Створення основ світо економічного врегулювання на завершальному етапі Другої світової війни. Бреттон-Вудська система. Позиція Радянського Союзу відносно Бреттон-Вудської системи. Договірні-правові підстави відносин між великими державами. Сан-Франциська конференція 1945 р. і створення ООН. Особливості функціонування ООН. Співвідношення можливостей США та СРСР. Особливості післявоєнної ситуації в Західній Європі. Радянські і американські уявлення про потенційні військові загрози. Особливості міжнародних рішень відносно «німецького питання» в 1945р. Визрівання суперечностей щодо питань врегулювання конфлікту стосовно Німеччини. Ситуація навколо Австрії. Питання про колишні італійські колонії. Суперечка через Триєст. Зародження концепції «заборони» СРСР. «Довга телеграма» Кеннана. Загострення питання щодо перебування радянських військ в Ірані. Спроби обмеження ролі ядерного чинника в міжнародних відносинах. «План Баруха» і зрив роботи комісії ООН по атомній енергії. Грецьке питання у відносинах великих держав. Дипломатичний конфлікт СРСР і Туреччини. Питання про дипломатичне визнання східноєвропейських країн. Ситуація в країнах Центральної та Східної Європи. Ситуація в радянській Прибалтиці. Розбіжності відносно напрацювання мирних договорів з європейськими союзниками Німеччини. Паризька конференція 1946 р. Питання про італійсько-югославську межу і завершення роботи з проектів мирних договорів із німецькими союзниками. Загострення розбіжностей відносно німецького питання. Розбіжності серед західних країн відносно проблем німецької політики

Тема 2. ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП ФОРМУВАННЯ БІПОЛЯРНОСТІ (1947–1949)

Передумови для трансформації політичних режимів у східноєвропейських країнах. Перемога соціалістів і комуністів на загальних виборах у Польщі (19 січня 1947 р.) і її наслідки. Підписання мирних договорів з колишніми німецькими союзниками. Дюнкеркський пакт Франції і Великобританії. Оголошення «доктрини Трумена» і активізація міжнародної політики США. «План Маршалла». Створення Організації європейського економічного співробітництва (ОЄЕС). Значення плану Маршалла. Перелом ситуації в Східній

Європі і утворення Комінформа (жовтень 1947). Утворення в Салоніках уряду «Вільної Греції». Німецьке питання на сесіях Ради МЗС у 1947 р. Державний переворот у Чехословаччині. Виникнення радянсько-югославського конфлікту. Підготовка і укладення Брюссельського пакту. Європейська ідея в міжнародних відносинах 40-х років. Сепаратна нарада шести західних держав щодо Німеччини в Лондоні (лютий–червень 1948). Загострення німецького питання, перша берлінська криза. Підписання Дунайської конвенції. Формування системи перехресних договорів східноєвропейських країн (1948–1949). Внутрішньополітична обстановка в СРСР і країнах східної Європи наприкінці 40-х років і її вплив на міжнародні відносини. Створення РЕВ. Вашингтонська конференція 1949 р. і утворення НАТО. Зовнішньополітичні погляди американської еліти та ідеологізація радянсько-американського протистояння. Активізація міжнародних суспільних рухів антивоєнної спрямованості. Створення Ради Європи (5 травня 1949). Підготовка до створення сепаратної західнонімецької держави і проголошення ФРН. Міжнародна ситуація до осені 1949 р. і перетворення СРСР у ядерну державу. Утворення НДР і завершення політичного розколу Німеччини. Вихід Югославії з дипломатичної ізоляції і зародження югославської політики неприєднання.

Тема 3. ПОШИРЕННЯ БІПОЛЯРНОГО ПРОТИСТОЯННЯ НА СХІДНУ АЗІЮ І ПЕРИФЕРІЮ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ (1945–1951 рр.)

Ситуація у Східній Азії після закінчення Другої світової війни. Підходи ССРСР і США до регіональної ситуації. Політика провідних держав у питаннях мирного врегулювання з Японією. Громадянська війна в Китаї і дестабілізація східноазійської підсистеми. Конфлікт навколо проголошення незалежності Індонезії. Виникнення комуністичного анклав у Французькому Індокитаї і початок революційно-визвольної війни проти Франції у Північному В'єтнамі. Надання Сполученими Штатами незалежності Філіппінам. Ситуація в Малайзії. Розкол Кореї. Утворення КНР і розкол Китаю. Міжнародне становище Індії до моменту завершення світової війни. Закон про незалежність Британської Індії і державне розмежування в Південній Азії. Перша індійсько-пакистанська війна. Становлення і особливості зовнішньополітичної орієнтації Індії. Китайсько-індійські суперечності в Тибеті. Ситуація на Середньому Сході. Зовнішньополітична орієнтація Ірану після виводу іноземних військ з країни. Становлення іранської політики «позитивного націоналізму». Особливості афганського нейтралітету після Другої світової війни. Зрушення в близькосхідній підсистемі і консолідація арабських країн на національно-державній основі. Палестинська проблема після Другої світової війни. Перша арабо-ізраїльська війна. Загострення відносин Єгипту з Великобританією і переворот «Вільних офіцерів». Міжамериканські відносини в кінці 40-х років. Підписання «Пакту Ріо» і створення ОАД. Особливості відносин латиноамериканських країн з США. Корейське питання у відносинах між провідними державами. Початок корейської війни. Вступ КНР до війни і «ультиматуму Макартура». Внутрішньорегіональні

аспекти корейської війни. Активізація американської політики мирного урегулювання з Японією. Укладення договору АНЗЮС. Підготовка Сан-Франциської мирної конференції і її проведення. Укладення союзного договору між Японією і США. Завершення формування мережі гарантійних договорів проти Японії. Утворення Сан-Франциського порядку і його особливості

Тема 4. СТРУКТУРНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДВОБЛОКОВОЇ СИСТЕМИ (1950 – 1955 рр.)

Міжнародно-політична ситуація в Західній Європі в роки корейської війни. Проблема «повернення» Німеччини в Європу. Посилення підходів США до міжнародної політики.

Зміна політики НАТО відносно Іспанії і американська політика «укріплення флангів». Зародження західноєвропейської інтеграції та створення Європейського співтовариства (об'єднання) вугілля і сталі. Проект створення єдиної європейської армії («План Плевена»). Підписання Боннського договору про припинення окупаційного статусу Німеччини і Паризького договору про Європейське оборонне співтовариство. Зміна політичного керівництва в СРСР. Ухвалення республіканською адміністрацією концепції «відкидання комунізму». Початок десталінізації в Східній Європі і антиурядові виступи 1953 р. в НДР. Початок мирного дипломатичного наступу СРСР. Активізація національно-визвольних процесів на периферії міжнародної системи. Американська доктрина «доміно». Падіння монархії в Єгипті. Китайсько-індійський компроміс в Тибеті. Женевська конференція по Індокитаю і Кореї та її наслідки. Втручання США в Гватемалі. Провал проекту Європейського оборонного співтовариства. Підготовка і прийняття Манільського пакту. Підготовка до прийняття ФРН в військово-політичній структурі Заходу. Підписання Паризьких протоколів 1954 р. про вступ ФРН в Західний союз і НАТО. Концепція «подвійного стримування». Початок війни в Алжирі (листопад 1954). Створення Багдадського пакту. Бандунгська конференція країн Азії та Африки. Підписання Варшавського договору. Вирішення австрійської проблеми. Нормалізація відносин СРСР з Югославією. Конференція країн ЄОВС в Мессіні. Женевський самміт. Нормалізація відносин Радянського Союзу з ФРН.

Тема 5. ПРОТИРІЧЧЯ «КОНКУРЕНТНОГО СПІВІСНУВАННЯ» (1956 – 1958 рр.)

Зовнішньополітична програма «мирного співіснування». Десталінізація та «кризи надій» в «соціалістичній співдружності». Розпуск Комінформа й розбіжності в «соціалістичному таборі» по питанню про критику Й.В.Сталіна. Конфлікт у Польщі.

Втручання СРСР в Угорщині. Модернізація радянської політики в Східній Європі. Відновлення дипломатичних відносин СРСР із Японією. «Суецька криза» на Близькому Сході. Позиції СРСР і США відносно ситуації навколо Суецького каналу. «Доктрина Ейзенхауера». Загострення афгано-пакистанських протиріч і

посилення впливу СРСР в Афганістані. Посилення інтеграційних тенденцій у Західної Європи й утворення ЄЕС

Випробування МБР у Радянському Союзі й зміна глобальної воєнно-стратегічної обстановки. Розміщення американської ядерної зброї в Європі. Загострення німецької проблеми (весна – літо 1958). Утворення ОАР і ліванська криза (1958). Тайваньська криза (серпень 1958). Спроба реорганізації колоніальної імперії Франції. Жорсткість позиції СРСР щодо Західного Берліна (листопад 1958). Ситуація в Південно-Східній Азії в другій половині 50-х років.

Тема 6. ЗСУВ КОНФЛІКТНОСТІ В ЗОНУ МІЖНАРОДНОЇ ПЕРИФЕРІЇ (1959 – 1962 рр.)

Револуція на Кубі. Спроби компромісу в німецькому питанні. Наростання протиріч між СРСР і КНР. Підготовка і проведення першої радянсько-американської зустрічі на вищому рівні. Новий конфлікт КНР та Індії в Тибеті (листопад 1959). Загострення радянсько- японських відносин (січень 1960). Підготовка Паризької конференції на вищому рівні та її зрив. Розповсюдження антиколоніальної хвилі на Африку. Виникнення конфлікту в Конго. Питання деколонізації в діяльності ООН. Формування конфліктного вузлу на Близькому Сході довкола Іраку. Розробка в США концепції «гнучкого реагування». Розбіжності між США і країнами Західної Європи з воєнно-політичних питань. Радянсько-американська зустріч у Відні та «друга берлінська криза». Виникнення Руху неприєднання. Радянсько- албанський політичний конфлікт. Становлення двох підходів до європейської інтеграції. Врегулювання конфлікту в Алжирі (березень 1962). Спроби нормалізації ситуації в Індокитаї та підписання Женевських угод щодо Лаосу (липень 1962). Конфлікт в Ємені. Карибська криза. Дискусія про «багатосторонні ядерні сили» та «пакт Нассау»

Тема 7. СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИКИ РОЗРЯДКИ (1962 – 1968 рр.).

Спроба формування франко-західнонімецької «осі» та її невдача (лютий 1963). Модернізація зовнішньополітичних установок СРСР та США. Доктрина взаємно гарантованого знищення. Укладення Договору про обмеження випробування ядерної зброї (серпень 1963). Загострення конфлікту на Кіпрі (грудень 1963). Утворення ЮНКТАД (березень 1964) . Зростання напруженості навколо В'єтнаму і початок в'єтнамсько- американського конфлікту. Перехід радянсько-китайських розбіжностей у відкрите протистояння. Початок війни США у В'єтнамі. Стабілізація ситуації в Конго. Індо- пакистанська війна. Події в Індонезії. Протиріччя в процесі поглиблення західноєвропейської інтеграції та «люксембурзький компроміс».

Вихід Франції із військової організації НАТО. Радянсько-французьке зближення. Договір про принципи діяльності держав з вивчення і використання космічного простору. «Авторитарна хвиля» в Латинській Америці і укладення «договору Тлателолко». Боротьба проти апартаїду на півдні Африки. Конфлікт в Нігерії (травень 1967) Загострення ситуації на Близькому Сході. «Шестиденна

війна». Проблема арабського народу Палестини. Радянсько-американська зустріч в Гласборо (червень 1967). Ставлення країн ОВД і НАТО до ситуації в Європі. Утворення АСЕАН (серпень 1967). Спроба врегулювання у В'єтнамі і наростання антивоєнних протестів у США. Всесвітня хвиля лівих протестуючих настроїв («світова революція 1968 року») і її вплив на міжнародні відносини. Укладення Договору про неросповсюдження ядерної зброї (липень 1968) Спроби внутрішніх реформ в Угорщині і Чехословаччині та їх наслідки. Доктрина «соціалістичного інтернаціоналізму». Провал радянсько-американської зустрічі у верхах.

Тема 8. СТАБІЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ (1969 – 1973 рр.)

Загострення радянсько-китайських відносин. Зародження загальноєвропейського процесу. "Гуамська доктрина" Р.Ніксона. Кульмінація радянсько-китайського протистояння. Становлення "нової східної політики" ФРН. Криза Бреттон-Вудської системи. Правозахисний рух у СРСР і його вплив на міжнародні відносини Радянського Союзу. Другий етап західноєвропейської інтеграції. Міжнародно-правове закріплення післявоєнних границь Німеччини. Конфлікт навколо ОЗП у Йорданії (вересень 1970). Легалізація політики розрядки на ХХІ з'їзді КПРС. Формування системи консультативних пактів СРСР із несоціалістичними країнами. Утворення Бангладеш та індо-пакистанська війна. Нормалізація американо-китайських відносин. Нове співвідношення силових можливостей СРСР і США й формування концепції "стратегічного паритету". Радянсько-американське зближення. Нормалізація відносин КНР із Японією. Підписання Паризьких угод по В'єтнаму. Розвиток Хельсінкського процесу. Стан справ із забезпечення прав людини в СРСР. Становлення ідейно-політичного плину "трьохстороності". Ситуація в Латинській Америці. Повалення уряду "Народної єдності" у Чілі (вересень 1973). Радянсько-японський саміт. "Жовтнева війна" на Близькому Сході. Перший "нафтовий шок".

Тема 9. ПРОТИРІЧЧЯ РОЗРЯДКИ ТА ЇЇ КРИЗА (1974–1979 рр.)

Координація зовнішніх політик індустриальних держав в умовах «енергетичної кризи». Загострення ситуації на Кіпрі. Висунення ідеї «нового міжнародного економічного порядку» ГА ООН (травень 1974). Виникнення «паузи» у радянсько-американських відносинах і наростання розбіжностей з питань прав людини. Виникнення мережі партнерських відносин СРСР з країнами Африки. Підписання акту Хельсінкі. Падіння диктатури в Іспанії. Становлення нейтралізму в Південно-Східній Азії. Об'єднання В'єтнаму і нове загострення ситуації в Індокитаї. Загострення радянсько-американських геополітичних суперечностей. Становлення «єврокомунізму» і його міжнародно-політична роль.

Проблематика прав людини в міжнародних відносинах. Белградська зустріч СБСЕ та прийняття нових конституцій у «соціалістичних країнах». Поглиблення радянсько-американських суперечностей у Африці і війна на Африканському Розі. Виникнення проблеми Камбоджі та китайсько-в'єтнамський конфлікт. Становлення «трикутних» відносин СРСР, США та КНР. Ірано-американський

конфлікт і другий «нафтовий шок». Проблема обігу нафтодоларів у міжнародних відносинах. Радянсько-американські переговори «ОСО-2». Ситуація в Латинській Америці. Виникнення нових вогнищ нестабільності на Близькому Сході. Проблема «євrorакет» і «подвійне вирішення» НАТО. Початок війни СРСР в Афганістані та зрив політики розрядки. Проблема Родезії. Укладення японо-китайського договору про мир та дружбу.

Тема 10. ВІДНОВЛЕННЯ БІПОЛЯРНОЇ КОНФРОНТАЦІЇ (1980 – 1985 рр.)

Зовнішньополітичні стратегії СРСР і США. Афганське питання в міжнародних відносинах. Всесвітня криза заборгованості. Польська криза. «Стратегія санкцій». Спроба створення американо-китайського квазі-союзу. Виникнення центральноамериканського конфлікту і його інтернаціоналізація. Ірано-іракська війна. Початок Мадридської зустрічі ОБСЄ. Радянсько-американські відносини після зміни адміністрації в США і створення блоку переговорних систем з питань контролю над озброєннями. Фолклендська криза. Загострення конфліктів навколо ОЗП в Лівані і Сирії. Становлення політики «рівновіддаленності» в КНР. Розміщення американських ракет середньої дальності в Європі і кульмінація радянсько-американського протистояння. Завершення Мадридської зустрічі ОБСЄ і скликання Стокгольмської конференції із заходів довіри. Розширення масштабу конфлікту в Афганістані. Економічне виснаження і підлив зовнішньополітичних ресурсів Радянського Союзу. Доктрина «нового глобалізму» в США. Зміна керівництва до СРСР і відновлення діалогу із Заходом. Антиядерні тенденції в південній частині Тихого океану і підписання «договору Раротонга». Становлення економічного регіоналізму в ПСА. Розвиток західноєвропейської інтеграції і підписання Єдиного європейського акту.

Тема 11. РОЗПАД ЯЛТИНСЬКО-ПОТСДАМСЬКОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ (1986 – 1995 рр.).

Доктринальні основи нової зовнішньополітичної стратегії Радянського Союзу. Загострення екологічних проблем у міжнародній безпеці. Політико-психологічне становище у світі в другій половині 80-х років. Завершення Стокгольмської конференції по заходах довіри і скликання Віденської зустрічі ОБСЄ. Врегулювання центральноамериканського конфлікту. Радянсько-американські відносини у військово-політичній галузі і підписання Вашингтонського договору про ракети середньої та малої дальності. Міжнародно-правове врегулювання ситуації щодо Афганістану. Припинення іноземного втручання в Анголі. Завершення Віденської зустрічі ОБСЄ (січень 1979) і зміна політики СРСР щодо прав людини. Нова політика СРСР в Східній Азії і припинення інтервенції В'єтнаму в Камбоджі. Нормалізація відносин Радянського Союзу з КНР. Послаблення напруженості в Кореї. „Доктрина невтручання” М.С. Горбачова. Антикомуністичні «революції» в країнах Східної Європи. Посилення регіональних тенденцій в Латинській Америці і відновлення демократії в Чилі (березень 1990). Виникнення відцентрових тенденцій і загрози

розпаду в СРСР . Об'єднання Німеччини. Підписання Договору про обмеження збройних сил в Європі. Трансформація режиму апартеїду в ПАР. Еволюція конфлікту наБлизькому Сході і війна в Перській затоці. Поглиблення політичної кризи в СРСР. Розпад ОВД. Укладення Шенгенської конвенції. Підписання Московського договору про скорочення стратегічних наступальних озброєнь (СНО-1). Спроба державного перевороту в СРСР. Саморозпад СРСР і утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД). Розпад Югославії.

Тема 12. РОЗПАД БІПОЛЯРНОЇ СТРУКТУРИ (1991 – 1996 рр.).

Криза й реформи в країнах Центральної та Східної Європи. Початок війни в Югославії. Трансформація російсько-американських відносин і підписання договору СНВ- 2. Проблема ядерної спадщини СРСР. Становлення СНД і питання забезпечення безпеки на його просторі. Вірмено-азербайджанська війна через Нагірний Карабах. Міжнародні аспекти протистояння в Афганістані. Таджикиський конфлікт. Війна в Придністров'ї. Етно- територіальні конфлікти в Грузії. Проблема прав некорінного населення країн Прибалтики.

Укладення Маастрихтського договору й створення Європейського Союзу. Зміцнення інтеграційних угруповань у Східній Азії, Північної й Латинської Америках. Американська концепція "розширення демократії". Криза системи ООН і зміцнення механізмів неформального регулювання міжнародних відносин. Гуманітарна інтервенція в Сомалі. Нормалізація ситуації в Камбоджі. Ситуація на Близькому Сході й спроби примирення Ізраїлю з Йорданією й ОЗП. Становще на Корейському півострові й "ядерна тривога" 1994 р. Становлення Вишеградської групи й Центрально-європейської ініціативи. Третє розширення ЄС. Конфлікт у Боснії й першій інтервенції НАТО на Балканах. Підписання договору про створення без'ядерної зони в Африці. Тайваньська "ракетна криза" і поворот Китаю до зближення з Росією. Розвиток відносин у СНД і формування Союзної держави Росії й Білорусії. Підготовка до розширення НАТО.

Тема 13.«ПЛЮРАЛІСТИЧНА ОДНОПОЛЯРНІСТЬ» (1997 – 2019)

Глобалізація і переростання міжнародних відносин між державами в систему світополітичних відносин. Перша черга розширення НАТО. Зміна зовнішньополітичних пріоритетів Ірану. Національне примирення у Таджикистані. Проведення ядерних випробувань Індією та Пакистаном (травень 1998) і криза режиму нерозповсюдження ядерної зброї. Зростання загрози релігійного екстремізму і тероризму на Середньому Сході й у Центральній Азії (серпень 1998). Конфлікт у сербському краї Косово і друга інтервенція НАТО на Балканах. Гуманітарні операції як форма регулювання міжнародних відносин. Утворення нових угруповань на просторі СНД. Модифікація Договору про звичайні озброєння у Європі. Співробітництво малих і середніх країн Південно-Східної Європи. Панамериканські інтеграційні тенденції. Поглиблення російсько-китайської взаємодії і створення Шанхайської організації співробітництва (ШОС). Конфлікт на Східному Тиморі. Розвиток конфлікту на Корейському

півострові (2000-2003). Загострення курдського питання в Іраці та Туреччині. Гуманітарні аспекти ситуації навколо Чеченської Республіки в міжнародних відносинах Російської Федерації. «Чеченське питання» у російсько-грузинських відносинах. Спроба створення підвалин палестинської державності та її провал. Фактор ісламського екстремізму у ситуації на Близькому Сході. Конфлікт у Македонії (березень - листопад 2001). Вересневі події 2001 р. в США та поява транснаціональної загрози тероризму. Зближення Росії зі США та формування «особливих» відносин Росії з НАТО. Питання про «трансформацію» НАТО і підготовка другої черги його розширення. Поглиблення європейської інтеграції та рішення про четверте розширення Євросоюзу. Входження Західноєвропейського союзу до військово-політичної структури ЄС. Стратегія «зміни режимів» і нове загострення ситуації в зоні Перської затоки. Створення в СНД Організації договору колективної безпеки.

Тема 14. Роль України в міжнародному співтоваристві (1991-2019 рр.)

Національно-державні інтереси і суть багатовекторної зовнішньої політики и на сучасному етапі. Утворення СНД, відносини и з країнами співдружності. Стан і перспективи участі и в загальноєвропейських інтеграційних процесах.

Нормалізація російсько-українських відносин (травень 1997 р.) Проблеми українсько-американських стосунків. Діяльність України в ООН та інших міжнародних організаціях Українська і європейська інтеграція (організаційний аспект координ дії)

Тема 15. Стан та перспективи розвитку системи міжнародних відносин (2004- 2019 рр.)

Трансформація системи міжнародних відносин і формування нової конфігурації світу. Сучасний стан і перспективи розвитку системи міжнародних відносин з ХХІ ст. Хто правитиме Хартлендом у ХХІ столітті? Глобалізація і проблеми становлення нового світового порядку. Сценарії майбутнього. Глобалізація та міграція, їх взаємозв'язки та взаємозалежність, етапи розвитку. Глобальна міграція та її наслідки для подальшого розвитку нового світоустрою. Україна в епоху глобалізації. Деякі аспекти нормативноправової бази одностороннього проголошення незалежності Косово. Світ після Косово. Зовнішньополітичний курс РФ щодо Китаю, Південної Осетії та Придністров'я після проголошення незалежності Косово. Карабаський синдром. Політика Китаю щодо Тибету. Проблеми забезпечення договорів із контролю над озброєнням.

ТЕМА 3. Конфліктний характер сучасних міжнародних відносин. Російсько-українська війна, та вторгнення Росії в Україну.

Конкурентні та конфліктні формації у біполярний та постбіполярний період. Транснаціоналізація міжнародних конфліктів. Глобалізація міжнародних протиріч. Культурно-цивілізаційний вимір конфліктів. Денаціоналізація та

приватизація застосування сили у міжнародних відносинах. Характерні особливості сучасних міжнародних конфліктів. Нові війни як елемент сучасних міжнародних відносин. «Зникання» класичної міждержавної війни. Часовий та просторовий розподіл сучасних конфліктів. Проблема запобігання виникненню збройних протистоянь. Превентивна дипломатія. Проблема консолідації миру.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну: історичний контекст. Позиція європейських країн. Позиція США щодо агресії Росії проти України. Особливості сучасної європейської безпекової системи. Сучасний стан розвитку міжнародних відносин. Еволюція розвитку європейської безпекової системи. Концепції майбутнього європейського та світового порядку.

Питання для контролю знань

Німецьке врегулювання у другій половині 50-х років XX століття.

1. Створення Організації Об'єднаних Націй. Концепція нового міжнародного співтовариства
2. Скликання НБСЄ і політичні домовленості на Загальноєвропейській нараді 1975 р.
3. Будівництво соціалізму у країнах ЦПС Європи за радянським зразком і його кризи.
4. Інтеграційні процеси в Південно-Східній Азії. Створення та діяльність АСЕАН.
5. Берлінська криза" 1958-1961 років
6. Розкол Кореї Вступ КНР у війну і «ультиматум Макартура». Корейська проблема.
7. Закон про незалежність Британської Індії і державне розмежування в Південній Азії. Індійсько-пакистанська війни. Проблема їх взаємовідносин на сучасному етапі.
8. Бандунгська конференція країн Азії і Африки
9. Японія після закінчення Другої світової війни. Сан-Франциська мирна угода 1951 року
10. Зовнішньополітична стратегія КНР в 80-90-і рр.
11. Франко-радянські відносини у 1958-1991 рр.
12. Воєнні конфлікти у регіонах світу, спровоковані або підтриманні наддержавами. Вторгнення СРСР у Афганістан і силова реакція США, їх союзників. Р. Рейган, М. Тетчер.
13. Розпад СРСР, створення СНД і нова конфігурація міжнародних відносин. Міжнародні наслідки розпаду СРСР і виникнення нових незалежних держав.
14. Розвиток інтеграційних процесів в Європі: від Європейського Співтовариства до Європейського Союзу. Загальноєвропейські інституції.

15. «Шестидневна війна» 1967 р. «Війна Судного дня» 1973 р. Позиції головних світових акторів.

16. Доктрина взаємно гарантованого знищення. Укладення Договору про обмеження випробувань ядерної зброї (серпень 1963 р.)

17. Антикомуністичні «революції» у країнах Східної Європи. «Доктрина невтручання» М.С.Горбачова

18. Повоєнна «територіальна проблема» у відносинах Японії з СРСР.

19. Створення основ світового економічного регулювання на завершальному етапі Другої світової війни. Бреттон-вудська система. Позиції головних акторів.

20. Поглиблення політичної кризи в СРСР та спроба державного перевороту в СРСР. Саморозпад СРСР і утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД)

21. Підготовка до розширення НАТО. Перша черга розширення НАТО.

22. Німецька проблема в 1949-1955 роках. Вступ ФРН до НАТО

23. Особливості зовнішньополітичної стратегії Великобританії кабінету М. Тетчер.

24. Створення Організації Варшавського договору.

25. Воєнні статті Брюссельського пакту. Загострення протистояння НАТО і ОВД в 50-60-х рр. ХХ ст.

26. Зовнішня політика США як єдиної наддержави. Напад радикальних ісламістів на США 11 вересня 2001р. і суттєві зміни у внутрішній і зовнішній політиці США.

27. “Оксамитові” революції в країнах ЦСЄ, падіння берлінського муру та об’єднання Німеччини.

28. Проголошення М.С. Горбачовим курсу на перебудову в СРСР і нового політичного мислення у міжнародних справах.

29. Статутні основи та початок миротворчої діяльності ООН. Перші операції ООН з підтримання миру та їх досвід.

30. Кубинська ракетна криза та її наслідки.

31. Розпуск ОВД, РЕВ, відмова від міжнародних відносин “нового соціалістичного типу”.

32. Вторгнення СРСР у Афганістан і силова реакція США, їх союзників. Р. Рейган, М. Тетчер. Відмова від продовження розрядки

33. Європейського Союзу.

34. Особливості взаємовідносин країн „соціалістичної співдружності”. „Доктрина Брежнєва”. Доктрина „соціалістичного інтернаціоналізму” Л.Брежнєва – „доктрина обмеженого суверенітету”.

35. Створення Ради Європи. План Шумана та утворення Європейського об'єднання вугілля та сталі.

36. Розпад колоніальних систем. Країни, що визволилися, у світовій політиці 60-70-х років XX століття.

37. Сателітизація країн Центрально-Східної Європи. Становлення режимів і „народної демократії”.

38. Країни Західної Європи і Україна: цивілізаційна та геополітична складова відносин.

39. „Нова східна політика” ФРН. В. Брандт. Угода про Західний Берлін.

40. Розвиток інтеграційних процесів в Європі: від Європейського Співтовариства до

Європейського Союзу. Загальноєвропейські інституції та регіональні міжнародні об'єднання в Європі.

41. Європейський Союз: основні етапи становлення й розширення, проблеми розвитку та перспективи в новому світовому устрою.

42. Проблеми кордонів та територій УРСР після завершення Другої світової війни.

43. Скликання НБСЄ і політичні домовленості на Загальноєвропейській нараді 1975 р.

Проблеми контролю над озброєннями та роззброєння в Гельсінському Заключному Акті.

44. Амстердамські угоди і їх значення.

45. Миротворча діяльність ООН в роки „холодної війни”.

46. Квітнева революція в Афганістані і радянська агресія в ДРА

47. Західна Європа: географічні, історичні, культурні та політичні параметри.

48. Зовнішньополітичний курс К. Аденауера. Доктрина Хальштейна.

49. Кінець Ялтинсько-Потсдамської системи. Розв'язання німецької проблеми

50. Причина і мета міждержавних об'єднань постколоніальних країн (Бандунг, ОАЄ, Рух Неприєднання). Рух неприєднання як новий фактор міжнародних відносин.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ Основна література

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К., Юніверс, 2000.

2. Бжезінський З. Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / Збігнев Бжезінський. - Львів: Лілея-НВ, 2000. - 223 с.

3. Богатуров А.Д. Очерки теории и политического анализа международных отношений / А.Д. Богатуров, Н.А. Косолапов, М.А. Хрусталева. - М.: Научно-образовательный форум по международным отношениям, 2002. - 384 с.
4. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. К., 1995
5. Ваисс М. Международные отношения после 1945 года / Морис Ваисс. - М.: Издательский дом «Городец», 2005. - 336 с.
6. Гайдуков Л. Ф. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г.
7. Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. - К.: Фенікс, 2003.
8. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2017. 266 с.
9. Геополітика: енциклопедія / за ред. чл.-кор. НАН України, д-ра філос. наук, проф. Є. М. Суліми. - К.: Знання України, 2013. - 919 с.
10. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. - К.: Либідь, 2017. - 265 с.
11. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник / І.А.Дубович. — Л.: Ліга-прес, 2005. — 819с.
12. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі. - Л.: Кальварія, 2017. - 280 с.
13. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж. Б. Дюррозель. - К.: Основи, 1995. - 380 с.
14. Земзюліна Н., Цимбал Т. Колоніальна експансія Африки та формування нового світопорядку кінця ХІХ – поч. ХХ ст. /Н. Земзюліна, Т. Цимбал. // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич, 2020. – Вип. 14 – С. 54-65
15. Земзюліна Н., Цимбал Т. Українська еміграція до країн Латинської Америки: історіософський аспект/ Т. Цимбал., Н. Земзюліна // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич, 2019. – Вип. 11 – С.89-98.
16. Земзюліна Н., Цимбал Т. Українська еміграція до країн Латинської Америки: історіософський аспект/ Т. Цимбал., Н. Земзюліна // Східноєвропейський історичний вісник. – Дрогобич, 2019. – Вип. 11 – С.89-98.
17. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / А. М. Зленко. - Х.: Фоліо, 2003. - 559 с.
18. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С.В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. - К.: Генеза, 2009. - 616 с.
19. Зовнішня політика України: матеріали парламентських слухань / упоряд. О. Струк, М. Бері, М. Мариній; Комітет Верховної Ради України у

закордонних справах; Інститут міжнародних досліджень процесів інтеграції та глобалізації. - К.: ЦТІ «Е та Е», 2004. - 198 с.

20. Ігнетьєв П.М. Країнознавство. Країни Азії / П.М.Ігнетьєв. – Чернівці: Книги ХХІ, 2004. – 384 с.

21. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О.І., Сухушина О. В., Земзюліна Н. І. З історії війн першої половини ХХ століття: деякі питання міжнародних відносин: монографія. Черкаси: Вертикаль, 2021. – 302 с.

22. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года : в 2-х кн. / П. Кальвокоресси. - М.: Международные отношения, 2000. - Книга 1. - 592 с.; Книга 2. - 464 с.

23. Камінський А. Основи міжнародних відносин. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001.

24. Кисинджер Г. Дипломатия / Г. Кисинджер: пер. с англ. – М.: Ладомир, 1997. – 632 с.

25. Коппель О.А., Пархомчук Е.С. Міжнародні системи та глобальний розвиток – К., 2004.

26. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. - 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. - К., 2016. - 759 с.

27. «Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін.; - ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». - Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>

28. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. - К.: Знання, 2013. - 334 с.

29. Лизогуб В. А. Л55. Країнознавство : підручник / В. А. Лизогуб. – Харків : Право, 2019. –. 384 с.

30. Мальський М.З., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 2002.

31. Майборода О.М. Етнічність у міжнародній системі / О.М. Майборода. – К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. – 408 с.

32. Мартиненко А.К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б.А. Мартиненко. - К.: Ліра-К, 2007. - 366 с.

33. Мадисон В. В. Політологія міжнародних відносин / В. В. Мадисон, В. А. Шахов. - К.: Либідь, 1997. - 340 с.

34. Малик Я. Й. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник / Я. Й. Малик, Ю. М. Мороз. - Л.: ПАІС, 2016. - 90 с.
35. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
36. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): підручник / В.А. Манжола, М.М.Білоусов, Л.Ф. Гайдуков [та ін.]. - К.: Либідь, 1999. - 558 с.
37. 18.Міжнародні відносини та зовнішня політика: 1980-2000 роки: підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губерський. [та ін.]. - К.: Либідь, 2001. - 621 с.
38. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М.З.Мальського, Ю.М. Мороза. - К.: Знання, 2010. - 463 с.
39. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник / В.А. Манжола, О.А. Коппель, М.Г. Капітоненко, та ін.; /за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі; КНУ ім. Т. Шевченка. – 2-е вид. Київ: Знання, 2014. 526 с.
40. Наринский М.М. История международных отношений 1945-1975: учебное пособие / М. М. Наринский. - М.: РОССПЭН, 2004. - 264 с.
41. Перепелиця Г.М. Асиметрія міжнародних відносин / Г. М. Перепелиця, О. В. Заремба, Пол Д'аньєрі [та ін.]; за ред. Г.М. Перепелиці, О.М. Субтельного. - К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. - 555 с.
42. Політична трансформація НАТО та стратегія подальшого розширення. Виклики та перспективи для України. К., 2008.
43. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 556 с.
44. Тітіка О., Земзюліна Н. Теорія міжнародних відносин : навчальний посібник. Черкаси: ПП Гордієнко, 2019. –107с.
45. Україна і світ: прагнення змін: монографія / М. Антонович, Н. Висоцька, С.Курбатов [та ін.]. - К.: Дух і літера, 2018. - 448 с.
46. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки - 2006 / за ред. О.С. Власюка. - К.: НІСД, 2006. - 576 с.
47. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / голова ред. кол. Л.В. Губерський. - К.: Знання України, 2004. - Т. 1 : А-Л. - 2004. - 760 с.; Т. 2 : М-Я. - 2004. - 812 с.

48. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин / М.Холліс, С.Сміт. - Х.: Видавнича група «РА-Каравела», 2002. - 216 с.

49. Цыганков П.А. Теория международных отношений: учебное пособие / П.А. Цыганков. - М.: Гардарики, 2002. - 590 с.

50. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття / Ю. Щербак. - К.: Дух і Літера, 2003. - 578 с.

51. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник / Л.Д. Чекаленко. - К.: Либідь, 2006. - 712 с.

52.

Допоміжна

1. Алексеева И.В. Агония сердечного согласия. Царизм, буржуазия и их союзники по Антанте. 1914–1917 гг. / И.В. Алексеева - Л.: Лениздат, 1990. - 234 с.

2. Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. - К.: Юніверс, 2000. - 450 с.

3. Африка. Региональные аспекты глобальных проблем / отв. ред. С. А. Бессонов. - М.: Наука, 1996. - 330с.

4. Бережков В.М. Путь к Потсдаму / В.М. Бережков. - М.: Международные отношения, 1979. - 272 с.

5. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. - СПб.: Университетская книга, 2001. - 416 с.

6. Гайдуков Л.Ф. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л.Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. - К.: Либідь, 2001. - 265 с.

7. Говард М. Війна в європейській історії / М. Говард. - К.: Мегатайп, 2000. - 413 с.

8. Гудби Дж. Стратегия стабильного мира. Навстречу Евроатлантическому сообществу безопасности / Дж. Гудби, П. Бувальда, Д. Тренин. - М.: Международные отношения, 2003. - 350 с.

9. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі. - Л.: Кальварія, 2004. - 280 с.

10. Дослідження світової політики: зб. наук. праць. Вип. 15 / за ред. Л.О. Лещенка, Є. Є. Камінського. - К.: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 2001. - 340 с.

11. Дюррозель Ж.Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж. Б. Дюррозель. - К.: Основи, 1995. - 380 с.

12. Зленко А.М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / А.М.Зленко. - Х.: Фоліо, 2003. - 559 с.

13. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С.В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. - К.: Генеза, 2004. - 616 с.

14.Зовнішня політика України: матеріали парламентських слухань / упоряд.

О.Струк, М.Бері, М.Мариній; Комітет Верховної Ради України у закордонних справах; Інститут міжнародних досліджень процесів інтеграції та глобалізації. - К.: ЦТІ «Е та Е», 2004. - 198 с.

15.Кисинджер Г. Дипломатия / Генри Кисинджер. - М.: Научно-изд. центр «Ладомир», 1997. - 456 с.

16. Клаузевиц К. О войне / К. Клаузевиц. - М.: Эксмо, 2007. - 862 с.

17. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. - 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. - К., 2012. - 759 с.

18. Кузик П. Націоналізм і шовінізм у міжнародних відносинах / П. Кузик. - Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. - 216 с.

19. Кучик О.С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. - К.: Знання, 2010. - 334 с.

20. Лебек Э. Тайная история дипломатии Ватикана / Э. Лебек. - М.: Рипол Классик, 2004. - 304 с.

21. Мадисон В. В. Політологія міжнародних відносин / В. В. Мадисон, В. А. Шахов. - К.: Либідь, 1997. - 340 с.

22.Малик Я.Й. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник / Я. Й. Малик, Ю. М. Мороз. - Л.: ПАІС, 2006. - 90 с.

23. Международные отношения в Центральной Азии: события и документы: учеб. пособие для студентов вузов / А.Д. Богатуров, А.С.Дундич, В.Г. Коргун и др.; отв. ред. А.Д. Богатуров. - М.: Аспект Пресс, 2011. - 549 с.

24.Милюха Г.В. История международных отношений : учеб. пособие для студ. специальности "международные экономические отношения" / Г.В.Милюха, О.А.Чичина. - Х. : Экограф, 2011. - 116 с.

25. Новітні тенденції в зовнішній політиці великих держав : матеріали всеукр. наук. конф. молодих вчених, 2 груд. 2009р. / голова ред. кол. Є. Є. Камінський. - К.: ІСЕМВ НАН України, 2009. — 84 с.

26. Олбрайт М. Госпожа госсекретарь: мемуары Мадлен Олбрайт / М. Олбрайт. - М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. - 687 с.

27. Орлова Т. В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: Навч. посіб. / Орлова Т.В. - К., 2012. - 446 с.

28. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. для студентів,

аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т.В. - К., 2013. - 677 с.

29. Регіональна політика Європейського Союзу: навч. посіб. / Шамборовський Г.О. - К., 2011. - 187 с.

30. Регіональна політика ЄС після його розширення: аналітичні оцінки: матеріали міжнар. семінару / ред. кол. О. С. Власюк [та ін.]. - Ужгород: Ліра, 2004. - 242 с.

31. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж. Стігліц. - К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. - 362 с.

32. Тикнер Дж. Мировая политика с гендерных позиций. Проблемы и подходы эпохи, наступившей после «холодной войны» / Дж. Тикнер; пер. с англ. Е. В. Бакалова [и др.]. - М.: Культурная революция, 2006. - 333 с.

33. Україна і світ: прагнення змін: монографія / М. Антонович, Н. Висоцька, С. Курбатов [та ін.]. - К.: Дух і літера, 2010. - 448 с.

34. Шаклеина Т.А. Россия и США в новом мировом порядке. Дискусии в политико- академических сообществах России и США (1991–2002) / Т. А. Шаклеина. - М.: Институт США и Канады РАН, 2002. - 445 с.

35. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття / Ю. Щербак. - К.: Дух і Літера, 2003. - 578 с.

36. Doyle R. The Roots of War in the 21st Century: Geography, Hegemony, and Politics in Asia-Pacific / Randall Doyle. - Lanham, Maryland: University Press of America, 2009. - 166 p.

37. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. - N.Y.: Routledge, 2007. - 306 p.

38. Issues in International Relations / Ed. by Trevor C. Salmon. - London: Routledge, 2000. - 300 p.

39. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / Paul Wilkinson. -

Oxford: Oxford University Press, 2007. - 144 p.

Інформаційні ресурси

1. Акулов С. Міжнародні миротворчі операції як політичний інструмент врегулювання воєнно-політичних конфліктів [Електронний ресурс] / С. Акулов. - Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=38&c=735>

2. Александров О. Б. Международные отношения. Хрестоматия [Электронный ресурс] / О. Б. Александров. – М.: Евразийский открытый институт, 2010. – 224 с. – Режим доступа : <http://www.biblioclub.ru/book/93176>

3. Білошицький С. Є. ООН у системі глобального управління: перспективи реформування і демократизації [Електронний ресурс] / С. Є. Білошицький. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_30/Gileya30/P15_doc.pdf

4. Погорська І. Неурядові організації в зовнішній політиці США [Електронний ресурс] / І. Погорська. - Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/861/>
5. Протасова О. Л. Современные международные отношения [Електронний ресурс] / О. Л. Протасова. - Режим доступу: <http://www.tstu.ru/education/elib/pdf/2007/protasova-r.pdf>
6. Системная история международных отношений в IV томах. События и документы. 1918-2003 / ред. А. Д. Богатуров; Научно-образовательный форум по международным отношениям. - Том I (520 с.), том II (247 с.). - М.: Московский рабочий, 2000. Том III (720 с.), том IV (600 с.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.obraforum.ru/>
7. Токар О. Є. Концептуальні засади зовнішньої політики США у пост біполярному світі [Електронний ресурс] / Токар О.Є., Шукатка М.Б. - Режим доступу: <http://intkonf.org/tokar-oe-shukatka-mb-kontseptualni-zasadi-zovnishnoyi-politiki-ssha-u-postbipolyarnomu-sviti/>
Україна – НАТО [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukraine-nato.gov.ua/>
Устав Организации Объединенных наций [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org/ru/documents/charter/>
Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору (9 липня 1997 року, Мадрид) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_002
8. Хмылев В. Л. Современные международные отношения [Електронний ресурс] / В. Л. Хмылев. - Режим доступу: <http://window.edu.ru/resource/136/71136>
9. Худолій А. Зовнішня політика США у Східній Європі та перспективи розвитку України у 90-х роках ХХ століття [Електронний ресурс] / А. Худолій. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/PSF/2009_12/Khudoliy.pdf
10. Худолій А. Політичні стереотипи у геостратегії США [Електронний ресурс] / А. Худолій - Режим доступу: http://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Monografiya_Khudoliy.pdf
11. «Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін.; - ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». - Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. - Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>
12. Україна дипломатична – Режим доступу: https://www.gdip.com.ua/menus/view/Ukrayina_diplomatichna
13. Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/>
14. Інститут всесвітньої історії НАН України – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidy>

15. Міністерство закордонних справ України – Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/>
16. Організація Об'єднаних Націй – Режим доступу: <http://www.un.org/>
17. Європейський Союз – Режим доступу: <http://europa.eu.int>
18. Рада Європи – Режим доступу: <http://www.coe.int/>
19. ЮНЕСКО – Режим доступу: <http://www.unesco.org/>

«Дипломатична та консульська служба» є дисципліною освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Метою викладання навчальної дисципліни «Дипломатична та консульська служба» є ознайомити студентів з такою важливою ланкою державотворчого процесу як зовнішньополітична діяльність через засвоєння основних принципів організації та діяльності сучасної дипломатичної та консульської служби України, вивчення структури зовнішньополітичних відомств зарубіжних країн, основ дипломатичного протоколу та етикету, дипломатичного листування.

Основними **завданнями** курсу є вивчення:

- понятійно-категоріального апарату дипломатичної та консульської служби;
- процесу становлення та розвитку дипломатичної та консульської служби;
- становлення та функціонування дипломатичної служби України;
- принципів, засобів та методів дипломатичної діяльності;
- основних типів документів дипломатичної та консульської служби;
- порядку проходження дипломатичної служби.

В результаті засвоєння матеріалів курсу студент повинен **знати**:

- базові дипломатичних поняття та терміни
- історію становлення та розвитку дипломатичної служби;
- особливості функціонування дипломатичної служби України;
- структуру та головні принципи роботи Міністерства закордонних справ (МЗС) України;
- основні форми і методи роботи дипломатичних представництв;
- нормативно-правову базу забезпечення функціонування дипломатичної та консульської служби;
- принципи документообігу в дипломатичній службі;
- порядок проходження дипломатичної служби;
- основні форми і засоби дипломатичної комунікації та протокольного забезпечення дипломатичної діяльності.
- структуру та функціонування зовнішньополітичних відомств провідних зарубіжних країн.

вміти:

- самостійно вести пошук і узагальнювати отриману інформацію;
- працювати з різними документами, що пов'язані з дипломатичною діяльністю;
- аналізувати і порівнювати методи діяльності дипломатичних служб різних країн;
- організовувати і здійснювати контакти з іноземними колегами;
- дипломатичними засобами відстоювати національні інтереси держави в міжнародному спілкуванні.

Тема 1. Поняття дипломатії та дипломатичної служби

Поняття «дипломатія». Зовнішня політика і дипломатія. Функції та інструменти дипломатії. Специфічні галузі дипломатії. Дипломатія «без краваток». Публічна дипломатія. Культурна дипломатія. Громадська дипломатія. Електронна дипломатія. Економічна дипломатія. Дипломатична та консульська служби як форма організаційного забезпечення дипломатичної діяльності. Предмет і завдання курсу «Дипломатична та консульська служби». Зв'язок дисципліни з іншими навчальними предметами

Тема 2. Історія та еволюція розвитку дипломатичної та консульської служби

Ера зародження дипломатії та дипломатичної служби. Дипломатичне листування єгипетських фараонів. Таємна дипломатія Ассирії. Закони Ману. Особливості давньокитайської дипломатії. Міжнародні зв'язки давньогрецьких полісів. Особливості посольських місій та укладання договорів у Стародавній Греції. Дипломатія Стародавнього Риму.

Розвиток дипломатичної та консульської служби в епоху середньовіччя. Візантійська дипломатія. Церква у міжнародних відносинах у добу середньовіччя. Дипломатія арабо- мусульмаських країн. Дипломатія Китаю, Монгольської імперії та Індії в середні віки

Дипломатія країн Західної Європи у XIV-XV ст. Французько-англійське протистояння. Італійські війни. Венеціанська та папська дипломатія. Органи зовнішньої політики та дипломатії європейських держав. Зародження науки міжнародного права.

Еволюція дипломатичної та консульської служби у XIX столітті. Дипломатія західних держав у XIX – на почтку XX ст. Особливості функціонування дипломатичної та консульської служби у першій половині XX століття.

Дипломатична та консульська служба періоду «холодної війни» та другої половини XX століття. Концептуальні і функціональні проблеми сучасної дипломатії.

Тема 3. Державні органи зовнішніх зносин

Поняття і види державних органів зовнішніх зносин. Центральні органи зовнішніх зносин. Державні конституційні органи та посадові особи. Поняття відомства зовнішніх зносин (міністерства закордонних справ). Функції міністерства закордонних справ. Структура міністерства закордонних справ. Нормативні документи, які регулюють діяльність МЗС України. Закордонні державні органи зовнішніх зносин. Особливості організації діяльності відомства закордонних справ у різних країнах світу.

Тема 4. Встановлення дипломатичних відносин

Дипломатичні відносини – основа всієї системи міждержавних відносин. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Міжнародне визнання. Юридичні підстави встановлення дипломатичних відносин. Відкриття дипломатичного представництва. Види дипломатичних представництв. Порядок призначення глави та членів дипломатичного представництва. Припинення дипломатичної місії

Тема 5. Структура і персонал дипломатичного представництва

Особливості функціонування та завдання дипломатичного представництва. Персонал дипломатичного представництва. Глава дипломатичного представництва. Дипломатичний персонал. Адміністративно-технічний персонал. Технічний персонал. Дипломатичні ранги. Розташування дипломатичного представництва. Відсутність повного дипломатичного представництва. Структура дипломатичного представництва. Функції його відділів. План роботи дипломатичного представництва. Дипломатичні привілеї та імунітети

Тема 6. Консульські установи та організація їхньої роботи

Поняття «консульство». Консульський статут України. Історія становлення консульських представництв. Передумови та процедура встановлення консульських відносин. Види консулів та консульських установ. Нештатний консул. Консульські функції.

Консульські привілеї та імунітети.

Тема 7. Кадрове забезпечення дипломатичної та консульської служби

Кадрова система. Особливості професійної діяльності працівників дипломатичної та консульської служб. Трансформаційні тенденції в сучасній дипломатії. Дві кадрові концепції: генералізм та спеціалізація. Підготовка та навчання дипломатичних кадрів. Дипломатичний агент ХХІ століття. Правила для дипломатів у «новій реальності». Мобільність. Проблеми членів родин.

Тема 8. Спеціальні місії як форма дипломатії

Основні етапи розвитку інституту спеціальних місій. Поняття спеціальних дипломатичних місій та їх класифікація. Міжнародно-правові основи організації та діяльності спеціальних місій. Привілеї та імунітети спеціальних місій

Тема 9. Участь міжнародних організацій у розвитку дипломатичних відносин. Міжнародні конференції як форма дипломатичної практики

Міжнародні організації як форма міждержавного співробітництва та багатосторонньої дипломатії. Міжурядові та неурядові організації. Класифікація міжнародних організацій.

Віденська конвенція про представництво держав у їхніх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р. Постійне представництво при міжнародній організації: глава, персонал, функції. Постійна місія спостерігача. Привілеї та імунітети представників держав, що беруть участь у діяльності міжнародних організацій і конференцій. Практика і процедура проведення конференцій. Управління конференцією. Права учасників міжнародних конференцій. Внесення пропозицій та прийняття рішень.

Тема 10. Торговельні представництва у сучасній дипломатичній практиці

Поняття «торговельного представництва». Основні функції торговельно-економічної місії. Кількісний склад та перелік посад торговельно-економічної місії. Міжнародні торговельно-економічні зв'язки України. Міжнародні виставки. Привілеї та імунітети торговельно-економічних місій.

Тема 11. Сучасне дипломатичне листування та засоби комунікації

Основні види документів дипломатичного листування. Ноти. Листи. Меморандуми. Пам'ятні записки. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності дипломатичної та консульської служб. Офіційна та неофіційна інформація в міжнародній дипломатії. Роль електронного середовища у отриманні інформації. Відносини між дипломатами та засобами масової інформації.

Тема 12. Протокол у діяльності дипломатичних та консульських установ

Візити глав держав, урядів, офіційних делегацій на вищому рівні. Протокольне реагування на окремі події. Дипломатичні прийоми. Прийом та презентація як акти дипломатичного протоколу. Види дипломатичних прийомів і презентацій. Особливості роботи дипломатичних працівників під час прийомів і презентацій. Місце міжнародних договорів та значення церемоніалу в роботі дипломатичної та консульської служби. Види міжнародних договорів та порядок їх підписання. Вимоги до підготовки міжнародних договорів. Стадії укладання міжнародних договорів та набрання ними чинності.

Тема 13. Техніка ведення дипломатичних переговорів

Переговори як інструмент дипломатичної діяльності. Підходи до ведення переговорів. Тактика дипломатичних переговорів. Відстоювання позицій під час переговорів. Посередництво в переговорах. Особливості національних переговорних стилів.

Перелік питань

1. Поняття «дипломатія». Зовнішня політика і дипломатія.
2. Функції та інструменти дипломатії.
3. Економічна дипломатія.
4. Публічна дипломатія.
5. Електронна дипломатія.
6. Культурна дипломатія
7. Ера зародження дипломатії та дипломатичної служби.
8. Розвиток дипломатичної та консульської служби в епоху середньовіччя.
9. Еволюція дипломатичної та консульської служби в ХІХ столітті.
10. Особливості функціонування дипломатичної та консульської служби в першій половині ХХ століття.
11. Дипломатична та консульська служба періоду “холодної війни” та другої половини ХХ століття.
12. Концептуальні і функціональні проблеми сучасної дипломатії.
13. Роль особистості дипломата у сучасних міжнародних відносинах
14. Юридичні підстави встановлення дипломатичних відносин
15. Відкриття дипломатичного представництва
16. Функції дипломатичного представництва
17. Порядок призначення глави та членів дипломатичного представництва
18. Припинення дипломатичної місії
19. Структура дипломатичного представництва
20. Загальна характеристика персоналу дипломатичного представництва
21. План роботи дипломатичного представництва
22. Внутрішньодержавні органи у сфері дипломатичної діяльності
23. Органи держави, які здійснюють дипломатичні функції за кордоном
24. Встановлення консульських зносин
25. Припинення консульських зносин
26. Функції консульських установ, засоби їх здійснення
27. Організація і статус консульських установ України за кордоном
28. Дипломатичні привілеї та імунітети
29. Кадрова політика в сучасних дипломатичних службах

30. Участь міжнародних організацій у розвитку дипломатичних відносин.
31. Торговельні представництва в сучасній дипломатичній практиці
32. Систематизація основних видів документів сучасного дипломатичного листування
33. Нормативні документи, які регулюють діяльність МЗС України.
34. Види дипломатичних прийомів
35. Підготовка та проведення дипломатичних прийомів
36. Протокольне забезпечення візитів на вищому рівні.
37. Спеціальні місії
38. Техніка ведення дипломатичних переговорів.
39. Дипломатична та консульська служби Великої Британії.
40. Дипломатична та консульська служби Франції.
41. Дипломатична та консульська служби Святого Престолу.
42. Дипломатична та консульська служби Російської Федерації.

Рекомендована література

1. Віденська конвенція про консульські зносини, 1963 рік. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_047.
2. Віденська конвенція про представництво держав в їхніх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру, 1975 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_254.
3. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_048.
4. Глібова С. Культурна дипломатія Італії / С. Глібова // Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. – 2016. – Вип. 22. – 88-95.
5. Гуменюк Б, Щерба О. Сучасна дипломатична служба. –К.: Либідь, 2001. – 255 с.
6. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання : навч. посібник / Борис Іванович Гуменюк. - К. : Либідь, 2007. – 224 с.
7. Гуменюк Б.І. Основи дипломатичної та консульської служби/ Борис Іванович Гуменюк. – К.: Либідь, 2004. – 248 с.
8. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж. Б. Дюррозель / [Пер. з фран.] – К.: Основи, 1995. – 903 с.

9. Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
10. Закон України «Про дипломатичну службу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
11. Зленко А.М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України: підручник / за ред. В.А. Манжоли. – К., 2008. – 379 с.
12. Зонова Т.В. Дипломатія – наука и искусство / Т.Зонова // Дипломатический вестник. 2000. – №10. – С. 47-50.
13. Зонова Т.В. Дипломатія будущего [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела : https://mgimo.ru/about/news/experts/222950/?sphrase_id=16322607
14. Зонова Т.В. Дипломатія иностранных государств. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 354 с.
15. Зонова Т.В. Новые проблемы дипломатии // Современные международные отношения и мировая политика / под ред. А.В. Торкунова – М.: Просвещение, 2004. – С. 467-494.
16. Зонова Т.В. Современная модель дипломатии: истоки становления и перспективы развития. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. – 336 с.
17. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету : навчальний посібник / Г. М. Калашник. - К. : Знання, 2007. - 143 с.
18. Камбон Ж. Дипломат / Пер. с франц.; Никольсон Г. Дипломатия / Пер. с англ. – М. Научная книга, 2006. – 352 с.
19. Комерційна дипломатія: торговельна політика і право : навч. посібник / [Л. Р. Доусон, М. З. Мальський, М. М. Микієвич та ін.]. - Львів : Астролябія, 2005. - 520 с.
20. Конвенція про спеціальні місії, 1969 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_092.
21. Консульський статут України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/127/94/conv>.
22. Кулеба Д. Публічна дипломатія – нова зброя України в умовах гібридної війни [Електронний ресурс] / Дмитро Кулеба // Європейська правда. – 23.09.2015 – Режим доступу до джерела: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2015/09/23/7038633/>
23. Кулик О. Елементи дипломатичного протоколу і дипломатичної практики в історії України / Олександра Кулик, Петро Сардачук. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. - 172 с.

24.Литвак Н. Информационные процессы во французской дипломатической службе [Електронний ресурс] / Н. Литвак // Международная жизнь – Режим доступу до джерела: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1402>

25.Панов А.В. Дипломатична і консульська служба: Навчальний посібник. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2010. – 112 с.

26. Пик С. М. Таємна дипломатія і розвідка у міжнародних відносинах: навч. посібник / С. М. Пик. – Львів: Л Н У імені Івана Франка, 2012. — 514 с.

27. Положення про нештатних (почесних) консулів України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=150%2F97>

28. Розпорядження Президента України «Про затвердження Положення про дипломатичне представництво України за кордоном». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/166/92-%D1%80%D0%BF>.

29. Сагайдак О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи : Навчальний посібник / О. П. Сагайдак, П. Д. Сардачук - К. : Знання, 2008. – 295 с.

30. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет. – К.: Знання, 2006. – 380 с.

31.Слабченко Є. Дипломатична історія України: Упорядник І. Матяш. – К.: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2016. – 496 с.

32.Степанов В. Як змінити українську дипломатію? Досвід дипслужби Німеччини [Електронний ресурс] / Валерій Степанов // Європейська правда. – 11.05.2016 – Режим доступу до джерела: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/05/11/7048839/>

33. Сухорольський П.М., Місюк І.Ю. Поняття та сутність громадської дипломатії / П.М. Сухорольський, І.Ю. Місюк // Грані. 2011. – No 1 (75). – С. 178-180.

34. Трофименко М.В. Публічна дипломатія країн Центральної та Східної Європи // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. – 2017. – Вип.19. – С. 257-265.

35.Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 2. Предметно–тематична частина: Д–Й / Відп. ред.М. М.Варварцев.—К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. —252 с.

36. Українська дипломатична енциклопедія у 5-ти т. / Редкол. Д.В. Табачник (голова) та ін. – Харків: Фоліо, 2013.

37. Фельтхэм Р. Дж. Настольная книга дипломата / Р. Дж. Фельтхэм; пер. с англ. В. Е. Улаховича. - 4-е изд. - Мн. : Новое знание , 2004. - 304 с.

39. Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st-Century Perspective. – [: <http://www.interarts.net/descargas/interarts673.pdf>

40. Maksak H. Reform of the Diplomatic Service of Ukraine: Experience of Poland and other Visegrad Group Countries. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.academia.edu/10551931/Reform_of_the_Diplomatic_Service_of_Ukraine_Experience_of_Poland_and_other_Visegrad_Group_Countries

41. Melissen J. The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations. - PALGRAVE MACMILLAN, 2005. – http://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/soft_power/The_New_Public_Diplomacy.pdf

42. Nicholas J. Cull Public Diplomacy: Lessons from the Past . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf>

43. Nye Joseph S. Soft Power Foreign Policy, No. 80, Twentieth Anniversary (Autumn, 1990), pp. – Режим доступу:

https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/joseph_nye_soft_power_journal.pdf

44. Public Diplomacy and Propaganda: Rethinking Diplomacy in the Age of Persuasion. – [: https://www.researchgate.net/publication/322357771_Public_Diplomacy_and_Propaganda_Rethinking_Diplomacy_in_the_Age_of_Persuasion

Інформаційні ресурси

1. Дипломатичні представництва іноземних держав та представництва міжнародних організацій в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: https://mfa.gov.ua/mediafiles/files/misc/2019-02-15/2019-02-15_dipcorps.pdf

2. Министерство иностранных дел РФ [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела:

<http://www.mid.ru/ru/home>

3. Federal Department of Foreign Affairs FDFA [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.fdfa.admin.ch/eda/en/home.html>

4. Foreign & Commonwealth Office (official site) – Режим доступу до джерела:

<https://www.gov.uk/government/organisations/foreign-commonwealth-office>

5. France Diplomatie [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела:

<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/>

6. Hellenic Republic - Ministry of Foreign Affairs [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.mfa.gr/en/>

7. Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Kingdom of Spain [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <http://www.exteriores.gob.es/Portal/en/Paginas/inicio.aspx>

8. Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Italy [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.esteri.it/mae/en>

9. Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic (official site) [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.mzv.cz/en>

10. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland(official site) [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.gov.pl/web/dyplomacja>

11. Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic (official site) [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.mzv.sk/web/en#>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Теоретичні питання, винесені на додаткове фахове вступне випробування в усній формі, охоплюють змістовні модулі з нормативних дисциплін, винесених на фахове вступне випробування. Максимальна кількість балів, яка може бути отримана за відповідь на теоретичні питання, **становить 100 балів (максимально по 35 балів за правильну відповідь на 1 і 2 теоретичне питання, і 30 балів за 3 практичне завдання)**. Оцінювання усної відповіді абітурієнта на теоретичні питання здійснюється за загальними критеріями, відображеними в таблиці.

Абітурієнт виявив глибоке і всебічне знання програмового матеріалу, повністю володіє економічними термінами, вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою, під час відповіді подав розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми; навів повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних та маркетингових категорій та законів; самостійно зробив логічні висновки і узагальнення; продемонстрував здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на дане питання.	100
Абітурієнт виявив повні знання програмового матеріалу, засвоїв основну і знайомий з додатковою літературою, вільно оперує термінами, під час відповіді допустив неточності, які може виправити або при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені помилки під час визначення	75

окремих понять чи теоретичних концепцій у галузі міжнародних відносин.	
Абітурієнт виявив знання основного програмового матеріалу, володіє політичними термінами, відповів на питання по-суті, але під час відповіді допустив помилки або висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загальновизнаним.	50
Характер відповіді дає підставу стверджувати, що абітурієнт, який складає фахове вступне випробування, неправильно зрозумів зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповів на нього по-суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.	0

Форма проведення додаткового вступного випробування – письмова. Результати складання фахового вступного випробування оцінюються за **100-бальною шкалою** і вносяться в протокол засідання атестаційної комісії.

Для проведення тестової перевірки знань використовуються тестові завдання закритої форми з запропонованими відповідями, з яких вибирають правильні з одиничним вибором (чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною) та двома і більше варіантами відповіді. Тести забезпечують пропорційне представництво всіх визначених дисциплін та різноманітних змістовних модулів зі складу кожної з цих дисциплін.

Оцінювання ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки студентів відповідно до об'єктивних критеріїв.

Оцінювання відповідей на екзаменаційні питання відбувається за 100 бальною шкалою згідно наведеної нижче таблиці.

Питання	I рівень Складності	II рівень складності
Максимальна кількість балів за виконані тестові завдання	40 (20 завдань по 2 бали)	60 (20 завдань по 3 бали)
Загальна сума балів	100 балів	